

DE GILDETROM

41e jaargang afl. 1
Voorjaar 1994

Sebastiaan ten Broek,
Vincent Bastiaans en Sander ten Broek (v.l.n.r.)
van het H.-Kruisgilde Gerwen, kaarten er tijdens
de Hoofdliedendag 1993 in het Provinciehuis
lustig op los. foto: J. Goudsmits, Oisterwijk

GILDE- EN SCHUTTERSILVER

JUWELIERS - HORLOGES
Jan Andriessen
 DORPSSTRAAT 54
 5708 GJ HELMOND (STIPHOUT)
 TEL. 04920 - 50792
 FAX 04920 - 22269

GILDE UNIFORMEN

EN ONTWERPEN

CROOYMANS
 BERG 38
 NLIENEN
 040-831412

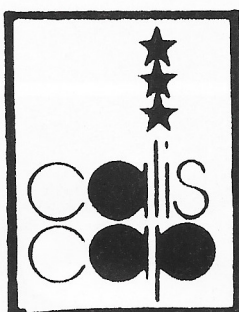
OOK REPARATIES
 EN VERANDERINGEN

GEACHTE GILDEBROEDERS EN GILDEZUSTERS

*Voor het leveren van, of
 deskundig advies over uw*

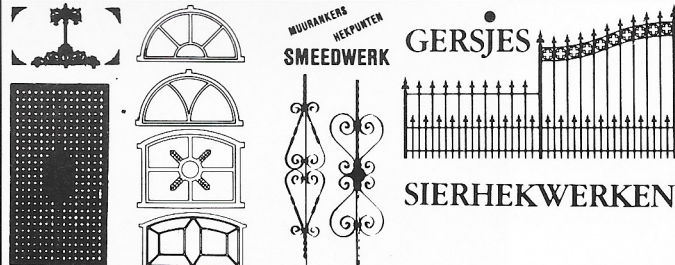
GILDEHOEDEN OF GILDEVEREN:

Calis-Modes
 De Elders 8
 5087 AK Diessen
 Tel.: 04254 - 1773

**MIJNWERKERS
 HEKWERKEN
 SMEEDWERK**

HERSJES

SIERHEKWERKEN

 **HERSJES GIETIJZEREN
 RAMEN B.V.**

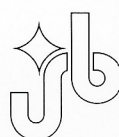
Berkdijk 13A,
 5271 SR St-Michielsgestel
 Bedr. terr. Venkant
 Tel. 04105 - 13471 Fax 16968

Zend mij informatie over: ☐ sierhekwerken
☐ smeedwerk
☐ gietwerken

Naam: _____
 Adres: _____
 Postcode: _____
 Woonplaats: _____
 Telefoon: _____

In gefrankeerde envelop zenden aan nevenstaand adres

- Goud en Zilver
- Reparaties
- Veranderingen
- Nieuw werk
- Eigen ontwerp
- Gildewerk
- Graveren

John Bijsterveld
 Meester Goudsmid/Edelsmid

Leenderweg 37 Valkenswaard Tel. 04902-42489

DE GILDETRON

Driemaandelijks tijdschrift
Over de Noordbrabantse schuttersgilden
uitgave van de Stichting De Gildetrom

Hoofredacteur

J.M. Oomen
Kogelsmortel 6
5632 PV Eindhoven
tel. 040-422869

Redacteuren

Eur. Gem. Hist. Schutt.

M.E.M. v.d. Voort
Valklaan 6
5613 EC Eindhoven
tel. 040-438521

Maasland

J.G.M. Goudsmits
Spreeuwenburgerweg 14
5061 PH Oisterwijk
tel. 04242-17353

Noorbr. Federatie

R. Haase
Wapendragersstraat 40
5641 GT Eindhoven
tel. 040-811527

Kempenland

J.A.M. Govers
Beverlaan 11
5581 EE Waalre
tel. 04904-13842

Kwartier van Oirschot

H.C.P. van Hout
De Gaanderij 31
5688 TR Oirschot
tel. 04997-71258

Land van Cuijk

H. Christiaans
Koperwiekstraat 8
5451 XN Mill
tel. 08859-53439

Peelland

P.J.G. Verheyen
Dilmanshof 63
5712 XL Someren
tel. 04937-93618

Baronie en Markiezaat

A.G. Boot
Korte Brugstraat 28
4871 XS Etten-Leur
tel. 01608-13270

Administratie

L.G.J. Huijbers
Dr. de la Courtstraat 71
5421 JG Gemert
tel. 04923-61855

Betalingen

Rabobank Gemert
rek.no.: 13.45.08.874
Stichting De Gildetrom
Girorekening van deze
bank: 839132

Voorwaarden

Abonnementsprijs 1994: collectief abonnement
f 13,00; Particulier abonnement f 18,00
Aanmaningskosten f 5,-
Abonnement dient bij vooruitbetaling te worden
voldaan. Het wordt geacht te worden voortgezet,
tenzij opzegging voor 1 november geschiedt.
Abonnementen kunnen elk moment ingaan.
De redactie houdt zich het recht voor teksten
naar beste weten en in ieders belang te redigeren.

Sluitingsdatum inzenden kopij afl. 2

1 mei (verschijnt: 24 juni)

Medewerkers aan dit nummer:

(buiten de redactie) A. Slegers, A. van Oijen,
H. v.d. Eikhof, A. v. Baardwijk, J. Brouwers, L. Staals,
H. v.d. Klundert, H. Verhees, A. v.d. Ven, W. Vos,
J. maas, J. Kuypers, A. v. Zutphen, R. de Kort-Slegers,
A. Wehmeijer, F. v. Aerssen, J. von der Haar,
A. de Groot, R. v. Hal.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de stichting De Gildetrom.

Zetwerk en druk: Drukkerij Bek, Veghel.

TER INLEIDING

Naar aanleiding van de oproep in het derde nummer van de vorige
jaargang kreeg de redactie een brief. Die zorgde er voor dat Niels en
Ralf Hendrix deze keer voor het voetlicht staan.

WIJ ZIJN ELF JAAR

"Ik ben Niels Hendrix van het Sint-Antonius Abt gilde Blitterswijk.
Van Piet Hofmans wist ik dat ik in het blad De Gildetrom stond. En dat ik
een brief moest sturen. Samen met mijn tweelingbroertje Ralf zijn we de
jongste leden van ons gilde. Wij zijn elf jaar. We zijn allebei vendelier.
Peter Dins leert ons vendelen. Dat vinden we heel leuk. Ik heb ook een
beker gewonnen met onderling schieten. Dat was voor de eerste plaats.
Na de gildedagen gaan we altijd met een dubbeldekker naar het plein.
Dan zitten we boven vooraan in de bus. Dan kun je het meest zien.
Mijn broertje heeft een schildje gewonnen in Haps. Hij is daar tweede
geworden. Wij doen ook mee aan het jeugdkoningschieten. Ralf is
daarmee jeugdkoning geworden. Ik ben nu al anderhalf jaar bij het Sint-
Antonius Abt gilde Blitterswijk."

Gevraagd zijnde, wist de tweeling nog wel meer te vertellen: "Eerst wilden
we tamboer worden. Maar een neef was al vendelier en er waren al zo veel
trommen. Toen zijn we vendelier geworden. In de zomer oefenen we elke
maandag op het voetbalterrein. En 's winters vendelen we 's maandags om
de twee of drie weken in een manege in Meerlo. We zijn met z'n achten:
Stef, Peter, Jeroen, Wesley, Dennis, Tijs en wij tweeën. Allemaal jeugd-
vendeliers onder de zestien jaar. In Oploo hebben we aan de grote
wedstrijden meegedaan. Maar er werd streng gejureerd en er waren er zo
veel... We hebben daar geen prijs gewonnen. We mogen nog niet meedoen
aan het vieren van kopermaandag en aan de jaarvergadering. Da's alleen
voor de groten. Maar voor iedereen onder de zestien doen ze wel iets, hoor.
Om de beurt organiseert de trom-, de vendel- of de schietcommissie iets
voor ons. In 1992 zijn we gaan zwemmen in de Tongelreep in Eindhoven.
En het vorig jaar zijn we gaan golven, zwemmen in de Kleine Vink in
Arcen en hebben we pannekoeken gegeten. Het schieten en gildedagen
vinden we het leukst. Want dan kun je prijzen winnen. We zijn ook bij het
voetballen. We spelen in D. Bij het voetballen houden ze elk jaar een
oriëntatietoelt. Ook hebben we in Horst meegedaan aan de voetbal-
spelregelquiz. Dat organiseerden de scheidsrechters samen. Bij het gilde
doen we ook aparte dingen. Vorig jaar hebben wij tweeën gevendeld in
Broekhuizen vorst bij het bierkruien. Maar het waaide heel hard en
daarom ging het niet zo goed. We hebben allebei een plakboek. Daar gaan
alle foto's en juryrapporten in."

Eeuwige gildebroeders? Zo te horen wel!

Niels en Ralf Hendrix

Hoe lost u problemen in de guld op?

Allereerst wordt iedereen gevraagd de abonnementsgelden op tijd te
voldoen. De rekeningen zijn inmiddels verstuurd. Bij De Gildetrom is
kritiek natuurlijk altijd welkom. Dat kan alleen de kwaliteit en de
inhoud van ons blad verbeteren. Maar we moeten ook kritisch op
onszelf en het Brabants gildewezen zijn. Misschien hebben we te veel
de neiging af te wachten. En dan (als er iets gebeurt dat niet naar onze
zin is) te gaan zitten mopperen. Dat moeten we, wat betreft De Gilde-
trom, niet doen. En denk nou niet dat je een gedegen opleiding moet
hebben om een artikel te schrijven. Of dat het een literair hoog-
standje moet zijn. Verhalen van alle dag spreken aan. U heeft toch ook
een mening over de ontwikkeling van de gilden? U ziet de gilden toch
ook veranderen? Doet het u goed als uw gilde optrekt? Schrijf uw visie
en uw ervaringen. Laat het anderen weten. Hoe lost u een probleem
op in uw gilde. Hoe weet u activiteiten te ontplooiën?

GILDE, VAN DOOP TOT DOOD

*Lezing door L. G. J. Bijl,
deken van Tilburg,
gehouden op de hoofddierendag 1993*

Gilde, van doop tot dood

Gilde, gilde en kerk van doop tot dood. Ik denk dat je niets van gildes begrijpt als je toch niet eerst terug gaat naar de tijd van hun ontstaan. In een van de vele, gelukkig vele, gedenkboeken en boeken die met foto's iets van het gildewezen laten zien, staat over de tijd van het ontstaan van het gilde een sprekende tekst. Toen de gildes ontstonden was het onmogelijk de kerk te vermijden of te veronachtzamen. Men zal dat ook niet gewild hebben, men is niet eens op de gedachte gekomen. Immers het dagelijks leven, de taal en het spraakgebruik, de opvoeding en opleiding, het totale gedrag van iedereen, werden volledig bepaald door de kerk en godsdienst. De kerk was er als iets vanzelfsprekends. De feestdag van de eigen patroon werd bij veel gilden een verplichte heilige dag waarop geen slavelijke arbeid verricht mocht worden. Dit gold gewoonlijk ook voor alle inwonende familieleden en de dienstbode van de gildebroeder. De kerk was voor de grote massa ongeletterden tot voor kort de enige bron van cultuur, ontspanning en rust. De kerk is het grote toneel met hoofdrol- en bijrolspelers, figuranten en publiek. Met regisseurs en voorschriften en rolteksten, met belichting, met zang en muzikale begeleiding. Met beroeps- en amateurtoneel dooreen, met wisselende decors en schone gewaden, met tekens en betekenissen door-drenkt, met symbool en mystiek, vol raadsels en zekerheden, met een hoge afstand tot het hogere en tegelijk voor gemeenschappelijkheid en contact. Het kerkgebouw was behalve godshuis ook monument, schouwburg en schuilplaats, treffpunt en feestzaal, ván een en vóór een mensengemeenschap. Een tijd waarin, ik zou willen zeggen, het leven heel was. Alles hoorde bij alles. Alles hoorde bij elkaar en binnen die context hebben de rituelen en gebruiken rond levensmomenten hun diepe ankers in het leven van iedere dag. Het zou binnen dit tijdsbestek veel te ver voeren om als het ware te laten zien hoe heel geleidelijk aan door de reformatie, door de verlichting, door de opkomst van wetenschap en techniek, enzovoorts, dat hele leven dat als een eenheid bij elkaar hoorde, arbeid, huiselijk leven, kerkelijk leven, hoe dat geleidelijk aan steeds meer uit elkaar is gaan raken. En als je nu naar Nederland, naar Europa, maar ook naar Brabant kijkt, dan kun je - en ik heb dat met ontzettend veel plezier gedaan - luisteren naar de volksliedjes van "Dikke Mik" en dan zeggen: ja, dat is Brabant. Of moet je zeggen dat was Brabant, want misschien zijn er niet zoveel mensen als u vanmiddag bij elkaar te brengen die zo gemakkelijk precies weten waar het over gaat als zij zingen over de hemel, over de hel, over het vagevuur, over Petrus, over Michaël, over Sint Anneke. Misschien dat er een heleboel mensen zeggen, waar gaat dat over, dat uiteengroeien van wat ik gemakshalve even zal willen noemen, de publieke sector, dus het openbare leven en het huiselijk leven, het privé leven. Dat steeds verder uit elkaar groeien en dat is een trend die al lang aan de gang is en nog steeds sluipend en soms heel snel verder gaat, die heeft gemaakt dat heel veel vanzelfsprekende dingen voor een aantal mensen niet meer vanzelfsprekend zijn.

Met emoties omgaan

En waar gaat het dan over? Het gaat erover, hoe je met emoties omgaat, hoe je die vorm geeft, hoe je die gestalte geeft. En met name de emoties rond overgangsmomenten: geboren worden, volwassen worden, levenskeuzes maken voor huwelijken of

priesterschap, ziekte, dood. Veel mensen ervaren dat in toenemende mate als privé zaken en in andere delen van ons land, meer nog dan in Brabant, zie je het hand over hand toenemen. Dat een advertentie verschijnt in de krant, dat die en die is overleden maar, zo staat het er dan soms, dat de begrafenis of de crematie in stilte heeft plaatsgevonden. Of anders geformuleerd, in besloten kring. En zoals dat is rond de dood, zo is dat ook vaak rond alle andere levensmomenten. Veel mensen hebben in toenemende mate de neiging te zeggen, dat is van mij, daar ga ik wel mee om. En het gevaar is, dat ze er eigenlijk niet mee omgaan. Uit een onderzoek is bekend geworden dat juist mensen die vastlopen in het leven, vaak met die hele existentiële en hele gewone vragen van het leven niet om weten te gaan. En heel verrassend blijkt dan, dat psychotherapie die mensen helpt om weer vlot te komen in het leven door gebruik te maken van symbolen en rituelen. Het is buiten mijn competentie om de waarde van het gebruik van die rituelen daar te beoordelen, maar als leek heb ik er echter weinig twijfels aan dat het zeer zinvol kan zijn voor mensen en dat het een functie kan hebben om weer gezond en heel te worden.

Zonder rituelen geen menswaardig leven

Maar het tekent wel iets van de armoede, dat het ritueel binnengehaald moet worden, daar waar het niet meer in de gewone samenleving zijn plaats heeft. Zonder rituelen kunnen we geen menswaardig leven hebben en zullen er steeds meer uitvallers zijn. Rituelen horen bij het leven en als je ze weg laat, raakt het leven in de war. Of zoals eens iemand geschreven heeft, zonder duidelijke rituelen lijkt het leven op een automatische versnelling. Hij rijdt maar en hij rijdt maar en je weet nooit precies in welke versnelling hij nu staat. Marianne de Lange-Snelders heeft eens een artikel geschreven, een pleidooi voor rituelen en ze zegt daarin: "Ervaringen van verdriet en pijn, ziekte en dood, maar ook van vreugde en geluk vormen een essentieel onderdeel van het mensenleven. Het vermogen om met deze zaken zelfstandig om te gaan is een hoofdvoorwaarde voor een gezond evenwicht van de mens." Met dat vermogen van de mens is het in onze samenleving soms droevig gesteld. Een snel groeiende groep van mensen zoekt hun heil in de wereld van de hulpverlening. Een andere groep sluit zich aan bij een religieuze sekte of kiest vol overgave voor een goeroe, maar de grote massa staat in de kou. Altijd en overal wisten mensen zich in dit vermogen begeleid en ondersteund door zinvolle rituelen. Wij willen pleiten om de zinvolle en eigentijdse rituelen op te sporen en te ontwikkelen.

Communicatief handelen contra strategisch handelen

Beste gildezusters en -broeders. Dit pleidooi hou ik, om als het ware aan te geven dat het van ontzettend groot belang is, daarnaar op zoek te gaan als ze verloren dreigen te raken en dat het niets te maken heeft met wat misschien u wel eens ooit gezegd wordt van: och, die gildedefolklore is wel aardig maar wat doet het ertoe. Ik denk dat het hebben van rituelen zoals u die hebt en die inschakelen bij vitale levensmomenten van doop tot dood, maar ook in het leven dat daar tussen ligt, dat het alles te maken heeft met gezond menselijk leven. Rituelen zijn onmisbaar om vreugde en verdriet te kunnen verwerken en te kunnen delen. Lukt dat dan? Is dat iets wat vanzelfsprekend is? Nee, gildes zullen het in toenemende mate moeilijker krijgen naarmate die publieke sector zoals ik het noem en de persoonlijke sector verder uit elkaar groeien. Een van de beste leraren van praktische theologie en kerkopbouw, professor Van Kessel van de Utrechtse theologische faculteit, heeft een boekje geschreven met de wat uitdagende titel "Zes kruiken water", daarmee verwijzend naar het wonder van Kanaän, waar het water wijn werd en hij zegt in dat boekje en ik vat het wat korter samen: Er zijn in de publieke sector op het ogenblik dingen aan de gang die je zou kunnen vervatten onder de

verzamelnaam strategisch handelen. En wat gebeurt daar? Mensen in economiezaken, maar ook in de politiek, formuleren hun doelen telkens opnieuw in de sfeer van: hoe kan ik winnen, hoe ver kan ik het brengen. Daarbij ontwikkelen ze in die strategie een wijze van onderdrukking en uitschakeling van persoonlijke gevoelens van mensen. Ze hebben heel zakelijk en nuchter zelf bepaald: daar moet het op uitkomen en als het over lijken moet dan moet het maar over lijken. Die publieke sector wordt steeds harder en of het nu terecht of ten onrechte is, het betekent dat die publieke harde sector ook een grote invloed heeft op de media. Dat vriendelijke Brabantse land waar we zonet over zongen, ja ja, ik zou niet graag de tafel hiervoor willen vullen met kranteknipsels en reportages van mestoverschot en stank in Brabant. Een hoop problemen en moeilijkheden dus. Het is onloochenbaar dat die er zijn, maar of ze altijd op een dergelijke wijze aangepakt moeten worden, zoals nu vaak gebeurt in de publieke sector, daar heb ik toch m'n vragen bij. Strategisch handelen betekent, mensen uit elkaar drijven, tegen elkaar uitspelen en zo proberen je doelen te bereiken. Tegenover strategisch handelen zet hij communicatief handelen en daarmee bedoelt hij dat mensen in onderlinge gelijkheid en gelijkaardigheid van alle betrokkenen samen afspreken hoe ze leven en omgaan met elkaar. Er wordt niet gemanipuleerd en niet gekolonialiseerd. Openheid, waarachtigheid, gelijkrecht van spreken voor alle betrokkenen, dialoog, democratische besluitvorming en overeenstemming over motieven en normen van handelen, dat is communicatief leven. En ik denk dat ik u er niet op hoeft te wijzen, want u hebt het al begrepen: een gilde hoort niet thuis in de strategisch handelende wereld maar in de communicatief levende.

Waardigheid van de menselijke persoon erkennen

Een gilde heeft alleen daarom dan juist, alle reden van bestaan. Omdat ze hoort bij wat ik zou willen noemen een persoonlijk gekozen broeder- en zusterschap van de leden; bij het communicatief handelen bij mensen, die de waardigheid van de menselijke persoon erkennen. En die in toenemende mate zeggen: als wij daaraan werken, als wij ons daarvoor inzetten, pas dan zijn onze riten, rituelen en gewoonten zinvol. Omdat ze gedragen worden door een waarachtige vrij gekozen zuster- en broederschap. Als die achtergrond u wat duidelijk is, dan denk ik dat je van daaruit meer op

zoek moet gaan, met name als het gaat om de jongere generatie mensen. Wat is er, binnen die context van communicatief met elkaar om willen gaan met respect voor elkaars levenswijze en levensvisie? Wat kunnen we op levensmomenten voor elkaar betekenen? En dan ziet u ook, dat rituelen soms makkelijker worden in plaats van moeilijker.

De doop vieren

Laat ik bij het begin beginnen. Geboorte vieren en de doop vieren is er zeker niet op achteruit gegaan in deze tijd. Geboorte vieren krijgt meer aandacht dan pakweg veertig-vijftig jaar geleden. Heel wat rituelen hebben het overleefd, zoals geboortekaartjes, beschuit met muisjes, bezoek van familie en vrienden. En in toenemende mate zie je dat jongelui dan vaak een open huis houden om niet alleen hun directe burens maar ook hun straatbewoners wat beter te leren kennen. Als ik naar de kerkelijke praktijk van de doop kijk dan is de oude praktijk van veertig-vijftig jaar geleden op heel wat Brabantse plaatsen: op het moment dat het kind geboren werd en het was nog voor twaalf uur, dan nam de vader een vrije dag, een plotselinge vrije dag. Het kind moest aangegeven worden, daarna naar de pastoor om 's middags gedoopt te worden. En omdat er toch een peter of meter bij moest zijn, maar dat ging in zo'n korte tijd niet meer, werd er iemand uit de straat opgeduikeld. En die heette dan in Tilburg de lap-peet, dat wil zeggen, die verving de peter en meter en dan was het gebeurd. En als het niet meer kon op dezelfde dag, dan de volgende dag, maar niet in gezinsverband. Want alle andere kinderen in dat gezin gingen op die doordeweekse dag naar school en de moeder lag in bed. In sommige kerken werd de klok geluid tijdens de doop zodat de moeder thuis kon horen dat de kleine werd gedoopt. En als ik nu zie hoe mensen kiezen voor het vieren van het sacrament van de doop, dan is dat echt een familiegebeuren. De ouders zijn er nadrukkelijk bij, één of meerdere doopgesprekken van te voren, ruimte in de communicatie, want ook daar speelt tussen doopouders en pastoor een communicatief handelen. Welke normen en waarden wil je je kind meegeven en waar kan en kun je dat in de doop ergens tot uitdrukking brengen? Ik denk dat ook daar volop de mogelijkheden liggen voor het gilde om daarbij aan te kunnen sluiten, om daar een rol in mee te kunnen vervullen, mits natuurlijk je ook leden hebt die de leeftijd hebben om de doop te vieren en dat is niet ieder gilde gegeven.

Overzicht burgerhal Provinciehuis, hoofdliedendag 1993; muzikaal intermezzo.

In gemeenschap vieren

Ik denk dat andere levensmomenten zeker zo belangrijk zijn. U hebt in de tentoonstelling kunnen zien hoe die mensen die kiezen voor het vieren van hun huwelijksjubileum alle ruimte en de kans krijgen dat ook in gildeverband te vieren, al was het maar door feestelijk afgehaald te worden op weg naar de kerk, om de ceremonie in de kerk aan te vullen door een groot te brengen aan een gouden of diamanten bruidspaar. Want sommige gildes zeggen: we zijn zo groot, we beginnen pas vanaf de gouden bruiloft; anders moeten we elke donderdag of vrijdag aantreden. Kortom, op het moment dat mensen kiezen om dat ook in de gemeenschap te vieren, liggen er rituelen en sacramenten, is er voldoende gelegenheid om daar aan deel te nemen.

Er gewoon zijn

Die keuzes zijn bepalend en dat geldt zeker ook voor het ritueel van het afscheid. Eigenlijk kun je zeggen, het begint al wat eerder. Op het moment dat mensen door ziekte zich afsluiten van de gemeenschap, zijn ze ook al voor hun gildezusters en -broeders onbereikbaar. En u mag dat niet forceren: iedereen heeft het recht om op eigen manier met ernstige ziektes en zo om te gaan. En u kunt zich dan misschien machteloos voelen, maar dat is nu zo. Op het moment dat mensen kiezen om hun zorg en verdriet te willen delen, dan blijkt of echte zuster- of broederschap in een gilde ook iets betekent. En dat betekent dan, dat je er bent zonder dat je veel voor een ander kunt doen. Er gewoon zijn; niet te veel en zeker ook niet te weinig. Dat je kunt luisteren naar je zieke medebroeder, medezuster. Want dat is vaak nog veel belangrijker dan te zeggen dat je zou weten hoe het moet. In toenemende mate is het mogelijk, dat mensen na een ernstige ziekte thuis overlijden, door een betere pijnbestrijding, door de moderne hulpmiddelen die daarvoor zijn. Ook daar liggen binnen het gildeverband mogelijkheden om verlichtend op te treden voor familieleden, die vaak zwaar belast worden om dat proces tot het einde toe te voltooien. Ik denk dat, daar waar het zo gegaan is en niemand heeft dat voor het uitzoeken, de afsluiting van het leven door de dood en de begrafenis een heel ander karakter krijgt als u zo met een zieke en geleidelijk aan zieker wordende gildebroeder en zijn gezin hebt mee kunnen leven. Dan heeft natuurlijk een ritueel bij de dood en de begrafenis een heel andere betekenis dan wanneer het plotseling gebeurt.

Duidelijke rituelen met een zinvolle betekenis

Dan, denk ik, is het goed - wat ik vandaag ook gezien heb en wat ik ook al eerder gemerkt heb - dat er duidelijkheid is. Dat ook bij plotseling overlijden een gilde niet moet zeggen van: ja nu willen we wel aanwezig zijn, maar hoe? Hebben we daar gebruiken, rituelen, gewoonten voor? Ja die zijn er! U kunt ze zelf ontwikkelen. Er zijn mensen voor, die daar kijk op hebben. En ik denk dat het goed is om te zien dat je met duidelijke rituelen met een zinvolle betekenis, een enorme troost kunt bieden.

Wonden helpen genezen

Dood en dan? Dan blijft er nog een hele taak over. Ik heb tot mijn grote vreugde mogen constateren - en dan beperk ik me tot Tilburg-Goirle, daar waar ik het heb kunnen zien - dat gildebroeders of gildezusters die alleen achter bleven door wegvallen van hun partner, dat die volop gildebroeder en -zuster bleven en soms meer dan dat. Dat ze soms dat kleine beetje extra aandacht kregen waardoor ze met dat verdriet gaandeweg leerden leven, zich bij het leven betrokken bleven voelen. Die aandacht die in onze samenleving vaak zo ontzettend ontbreekt. Nu zeg ik maar precies zoals het bij sommigen overkomt, dat wanneer het achter de rug is, iedereen weer zijn gewone gang gaat. En ik denk dat binnen dat gildeverband juist daar de mens de tijd krijgt om te rouwen, om zijn verdriet te uiten. Maar ook in het gezelschap van het gilde de ruimte en

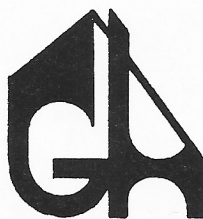
de tijd krijgt om de wonden te helpen genezen. En dat is voor iedereen anders; gelukkig maar. Iedereen moet op zijn eigen manier aan dat genezingsproces kunnen werken, maar het is fijn als je als gilde daaraan wat kunt bijdragen. En ik ben ervan overtuigd dat u dat kunt als u daar attent op bent.

Gilden dwars tegen de strategische trend in

Gildes van doop naar dood. Gildes kunnen dat alleen maar waarmaken wanneer ze in dat hele leven van mensen, zo met elkaar omgaan dat ze hun rituelen vanuit het verleden meenemen naar de toekomst als zinvolle betekenisvolle rituelen. En wanneer ze in communicatief handelen met elkaar daardoor soms dwars tegen de strategische trend van de maatschappij ingaan, want vergist u zich daar vooral niet in, is dat misschien wel de grootste uitdaging voor het hele gildewezen. Dat ze in toenemende mate tegen die publieke sector in, zich hoog moeten houden. En ik denk dat gildes en kerk daarin bondgenoten zouden moeten zijn, dat ze het opnemen voor de zwakken, dat ze zich niet laten opdrijven in prestaties, in uiterlijkheden. De franje in het leven hoort er natuurlijk bij en dat mag er ook bij als het gedragen wordt door echt diepe, eerlijke, hartelijke communicatie met elkaar. Ik hoop dat dit de weg mag zijn die iedere gilde op zijn eigen manier gaat. En bij een stadsgilde ligt dat wat anders dan bij een gilde dat nog verankerd is in een heel stuk dorpsleven. Ik weet dat er hele grote verschillen zijn en alle nuances ertussen zitten. Eenieder zal dat dan ook op zijn eigen manier in moeten vullen. Je kunt niet zeggen: alle Brabantse gildes moeten dat maar zus of moeten dat maar zo doen. Gelukkig, de couleur locale, om dat eens even op zijn Frans te zeggen, die moet daar volop in meeklinken.

Hartelijk? Echt? Offervvaardig?

Maar maakt u geen illusies dat dit allemaal vanzelf gaat. En vooral dat, daar waar u niet geloofwaardig overkomt als een hartelijke gemeenschap, u nooit jongere mensen zult aanspreken. U moet in uw gemeenschap, in uw dorp of in uw stad waarmaken, dat gildebroeder of -zuster zijn iets voorstelt, dat je ergens voor staat. En dat u ook bereid bent om daar een offer voor te brengen. Dat klinkt misschien heel ouderwets, maar als je kijkt naar de jeugd van tegenwoordig, dan kopen ze niet zoveel voor mooie zinnen en fraaie woorden. maar dan zeggen ze: Wie is authentiek? Wie is echt? Wie staat ergens voor en doet wat hij zegt en heeft daar ook wat voor over? Als dat te proeven en te merken is binnen de gildes dan hebt u het eeuwige leven, een toekomst ook, op weg naar 2000. En dat wens ik u van harte toe. ■

een zaak van vertrouwen

- premiebouw
- renovatie
- vrije sektor
- verbouwingen
- utiliteitsbouw
- onderhoud
- dealer: Unidek volumebouw

AANNEMERSBEDRIJF GEBR. HOUTEPEN B.V.

ZANDSCHELSTRAAT 1-01 POSTBUS 165
5050 AD GOIRLE TELEFOON 013-34 90 32

ZELDZAME ONTDEKKING

Een antieke, metalen speerpunt, bevestigd aan een zwarte stok, behoort tot de attributen van Gilde Sint Sebastiaan uit Oirschot. Deze draagstok wordt door de gildebroeders betiteld met "tweede dekenstok". Op de tentoonstelling tijdens het vrije-gildefeest in Diessen (augustus 1992) stond de stok tentoongesteld.

Vermoedens

De tweede dekenstok viel niet in de prijzen, maar ging vanaf die tijd eer- en roemvol de geschiedenis in als "de archeologische ontdekking van het jaar". Zo noemt het gilde graag de vondst. Want wat gebeurde er? Burgemeester G. Speetjens, ere-deken van Gilde Sint Sebastiaan, beoordeelde als jurylid op dat vrije-gildefeest in Diessen de tentoongestelde attributen. Hij stelde bijzonder veel belangstelling in deze kleine bronskleurige speerpunt. Hij bekeek hem aandachtig onder helder daglicht. Als ervaren amateur-archeoloog had hij zo zijn vermoedens. Die zou hij graag willen voorleggen aan deskundigen: provinciaal archeoloog van Noord-Brabant Drs. W.J.H. Verwers en Dr. H. Fokkens, beiden verbonden aan de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in Amersfoort.

Bronstijd

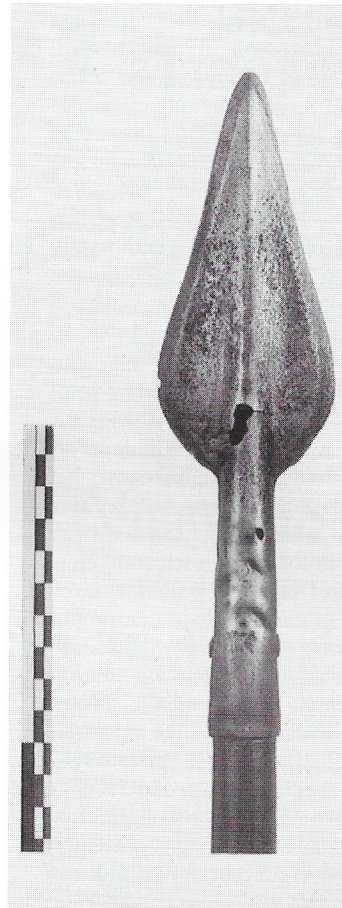
Enthousiast kwam de ere-deken bij de gilde-archivaris de staf ophalen. Hij vertelde, aan de hand van door hem geraadpleegde literatuur, dat zijn vermoeden juist zou kunnen zijn. In het boek "Nederland in de bronstijd" (van J.J. Butler, Haarlem, 1979) staan op bladzijde 42 en bladzijde 107 soortgelijke, bronzen lanspunten afgebeeld. Duizend jaar van de Noordeuropese prehistorie, de periode van circa 1700 tot 700 voor Christus, wordt de bronstijd genoemd. In deze tijd slaagde men er in gereedschappen te maken van een legering van koper en brons. Er zijn duidelijk drie opeenvolgende cultuurfases te onderscheiden: vroege-bronstijd (circa 1700 tot 1400 voor Christus), de midden-bronstijd (1400 tot 1000 voor Christus) en de late-bronstijd (1000 tot 700 jaar voor Christus). Vele Egyptische, archeologische vondsten (waarvan datum en tijd door inscripties bekend waren) hebben de wetenschap geholpen soortgelijke vondsten in steen, brons en ijzer in Europa beter te dateren. Vele voorwerpen uit de Nederlandse bronstijd zijn geïmporteerd uit Centraal Europa. Nederland heeft geen koper en tinmijnen. Veel van die importstukken kunnen tegenwoordig tot op een eeuw nauwkeurig gedateerd worden. Als ze samen ("in verband") gevonden worden, kunnen op deze manier ook andere voorwerpen (hetzij inheems of geïmporteerd) gedateerd worden. Grafvondsten van brons, steen en aardewerk (bijvoorbeeld urnen) kunnen zo met elkaar in verband worden gebracht. Na de late-bronstijd volgt de ijzertijd.

Speerpunt

De speerpunt heeft een totale lengte van 205 mm; inclusief de schacht van 80 mm. De breedte van het lansvlak is 55 mm. De doorsnede van de schacht is boven 18 mm en onder aan de voet 23 mm. Zoals op de foto te zien is, hebben de lansvlakken een beschadiging: aan de ene zijde een gaatje van 8 bij 4 mm. en aan de andere zijde een gaatje van 13 bij 5 mm. De geplette lansrand heeft op 9 1/2 cm. vanaf de top een inkerving van 3 bij 2 mm.

Hoe komt Gilde Sint Sebastiaan Oirschot aan deze lanspunt?

Het archief van het gilde, noch de aanwezige inventarislijsten geven op deze vraag een antwoord. Uit getuigenissen van gildebroeders is bekend dat de speerpunt als van ouds in de gildekast aanwezig was. Door de gebroeders Louwers weten we, dat hun vader Jan Louwers (gildebroeder van

*De lanspunt met
schaalverdeling in
centimeters ernaast.*

foto: ROB, Amersfoort

1920 tot 1965 en oud-gemeenteopzichter) ook nooit anders geweten heeft. Een groepsfoto van het gilde uit ongeveer het jaar 1910 toont twee standaardvaandels met lanspunten. De kwaliteit van de foto is echter zodanig, dat een zuiver vergelijk niet mogelijk is.

De gemeente Oirschot heeft een archeologisch monument in de hei; een van de vele ten zuiden van Oirschot. Het sluit direct aan op de grafheuvels van Toterfout in Veldhoven/Oerle en de grafheuvels van Hoogeloon.

Van het Oirschotse monument weten we dat het uit de bronstijd dateert. Het is bekend dat in de laatste decennia van de vorige eeuw op de Oirschotse hei talrijke vondsten gedaan zijn, die nooit aangegeven en beschreven werden. Ook Dr. Butler schrijft daarover in zijn boek: "In de jaren 1890 bestond er nog geen wet om een archeologische ontdekking aan een bepaalde instantie te melden en het duurde blijkbaar een hele

generatie voordat een prehistoricus ook maar iets over de vondst hoorde en enkele bijzonderheden vastlegde." (blz. 124) Toen in 1896 het Gilde Sint Sebastiaan opleefde en een bloeiend tijdperk tegemoet ging is het zeer wel mogelijk geweest, dat in die tijd door bemiddeling van toenmalige leden Nuyens, Van de Steen, Tret, Prinsen of hun kennissen zoals Hoppenbrouwers, Guljé, Noyen en anderen het voorwerp als attribuut aan het gilde geschonken is.

Definitief antwoord

Na ongeveer zes weken bracht burgemeester Mr. G. Speetjens de staf met lanspunt weer terug op woensdag 13 januari 1993. Het ROB te Amersfoort had de punt in de tussentijd bestudeerd. Bijgaande foto werd ontvangen en de mondelinge verzekering van Drs. W. Ververs, provinciaal archeoloog, dat de lanspunt werkelijk uit de late bronstijd dateert. De provinciaal archeoloog zal het gilde nog een schriftelijke bevestiging doen toekomen.

Functioneel attribuut

De bronzen punt is eigendom van het gilde en nog steeds een functioneel attribuut. Dat sluit niet uit dat het object onder voorwaarden aan professionele, oudheidkundige instanties tijdelijk kan worden geleend. Ook kan het uitgeleend worden aan musea en tentoonstellingen ten behoeve van publieke belangstelling. Over de voorwaarden en mogelijkheden heeft het gilde zich uitgesproken.

Dat het gilde zijn ere-deken zeer erkentelijk is voor de spectaculaire ontdekking, behoeft verder geen betoog.

A.E.M. van Esch

BEPERKING BODEMBELASTING DOOR LODEN KOGELS

(door R. Haase)

Oriëntatiefase

Sinds op 15 juni 1993 het eerste oriënterende gesprek plaatsvond van de vertegenwoordigers van de Noordbrabantse gilden, Gelderse gilden, Limburgse schutterijen met het Directoraat Generaal Milieubeheer van het ministerie van VROM (DGM-VROM), was er regelmatig overleg in voortgangsbesprekingen, die plaatsvonden op 27 juli, 24 augustus, 2 november en 18 januari 1994. In deze gesprekken heeft onze begeleidingscommissie (E. van Bouwdijk Bastiaanse, R. Haase, C. Setz, J. Ploos van Amstel) de benodigde informatie aangedragen met een duidelijke stellingname: het zondermeer voorschrijven van de gangbare kogelvanger af te wijzen (duur, geen vrij zicht waardoor onaanvaardbare aantasting van het traditionele Brabantse wipschieten) en te pleiten voor een gedifferentieerd onderzoek naar alternatieven die kunnen leiden tot een aanvaardbaar compromis voor zowel de schutters als de wetgever. De vertegenwoordigers van het DGM-VROM hebben begrip getoond voor dit standpunt en zijn bereid in deze richting het onderzoek voort te zetten en zo mogelijk in die zin de minister te adviseren. Aan het Studiecentrum voor Milieu-onderzoek van het TNO te Delft (TNO-SCMO) is opdracht gegeven een onderzoek te doen met de aspecten: inventarisatie, een praktijkproef en mogelijke preventieve maatregelen. Het ministerie zal naderhand moeten komen met een overgangsbeleid en met een inspectierichtlijn met voorschriften.

Inventarisatie

Aan de drie schutters(gilden)federaties is een vragenlijst voorgelegd voor het verstrekken van voor het onderzoek relevante informatie. Deze vragenlijst is in nauwe samenspraak tot stand gekomen en doorgesproken. Uit deze informatie blijkt - zoals te verwachten was - dat voor de oplossing van het loodprobleem, de schietmethodiek maatgevend is voor de keuze van doeltreffende maatregelen. Zo zal bij het Limburgs schieten op de hark het accent liggen op methoden om de weinig weerstand ondervindende kogels in het achterland te "rapen" na detectie middels bijvoorbeeld metaaldetectoren. Het Brabantse wipschieten kent andere problemen. De missende schoten komen ver in het achterland terecht en zijn niet te rapen. Naar onze verwachting is dit slechts een klein percentage van de verschoten kogels. De treffers (ricochets) vallen in een gebied rond de schutsboom met een tot nu toe onbekende spreiding.

Praktijkproef

Teneinde een inzicht te verkrijgen in deze numerieke spreiding en het spreidingsgebied is (eind februari) een praktijkproef ingericht op een grasland achter het schietterrein van het Sint-Annagilde Riethoven. Daartoe werd een oppervlak van zo'n 60 meter bij 120 meter bedekt met landbouwfolie en gemarkeerd in vakken. Een tijdelijke schietboom werd op een adequate plaats opgesteld en er werd door schutters van het Sint-Annagilde Riethoven en het Sint-Willibrordusgilde Waalre op de gebruikelijke wijze op de wip geschoten. Een 500-tal schoten zal daartoe worden gelost. Het aantal en de plaats van de neergekomen ricochets zal in kaart worden gebracht. Uit het resultaat van deze proef zal moeten blijken welke aanvaardbare preventieve maatregelen genomen kunnen worden.

Mogelijke preventieve maatregelen

Zoals reeds in het artikel "Komt er schot in het lood?" (De Gildetrom, 40e jaargang aflevering 3, herfst 1993) is gesuggereerd zou dan een combinatie van de drie alternatieven: geschikte kogelvanger, alternatieve munitie en rapen, mogelijk zijn.

Als geschikte kogelvanger wordt door het TNO-SCMO een door het Sint-Catharinagilde Tongelre beschikbaar gestelde drietand gemodificeerd tot een "ricochetvanger". Hierbij wordt gedacht aan een lichte spil-omhullende constructie met vrij zicht op de luchtachtergrond, die echter de ricochets opvangt dan wel doet neerkomen in een beperkte zone onder de schutsboom op een verharde ondergrond. Als alternatieve munitie kan gedacht worden aan wedstrijd-munitie met minder kinetische energie, zodat treffers de kogels niet doen fragmenteren, doch hoogstens deformeren (standard velocity patronen gebruiken in plaats van superspeed en wat dies meer zij). Het rapen wordt dan gemakkelijker. Alternatieve munitie in de zin van kogels van niet-giftig materiaal is op korte termijn niet te verwachten. Het DGM-VROM staat - na het recentelijk uitgevoerde onderzoek door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne te Bilthoven naar giftigheid van de alternatieven lood, bismut, ijzer, zink - ook afwijzend tegenover het brengen van bismut in het milieu.

Met voornoemde preventieve maatregelen komt alleen het lood van missers in het achterland terecht. De ricochets moeten worden geraapt. Vooralsnog wordt voorzichtig voorgesteld als streefwaarde voor het succes van de raapproef een percentage van minstens 90 te hanteren. Het is aan het ministerie om te beoordelen of dit acceptabel is. De resultaten van de praktijkproef zullen in de eerstvolgende vergadering met DGM-VROM op 29 maart worden gepresenteerd.

Overgangsbeleid en inspectierichtlijnen

De federatie heeft in de besprekingen aangedrongen op een overgangsbeleid, waarbij per schietterrein een prioriteit wordt vastgesteld, mede verwijzend naar het rapport van het de Europese werkgroep "loodreductie" (Parijs, november 1993), waarin geadviseerd wordt, een goede afweging te maken tussen technische en economische haalbaarheid van de preventieve maatregelen (kosten-baten plaatje).

Er zijn gilden die ten aanzien van hun schietterrein worden geconfronteerd met de verscherpte milieu-eisen, hen opgelegd via de gemeente. Het DGM-VROM heeft toegezegd, aan de Noordbrabantse en Limburgse gemeentebesturen een schrijven te sturen, waarin wordt geadviseerd, hangende het onderzoek, de milieu-eisen ook dit jaar soepel te hanteren.

Het is onafwendbaar: het frank en vrij schieten zoals we dat nu doen, daarmee ongecontroleerd lood in het milieu brengend, zal in de toekomst terecht niet meer mogelijk zijn. De begeleidingsgroep blijft zich echter inzetten voor een aanvaardbare oplossing. En is het niet één van de kenmerken van gildetraditie, dat het zich eigentijds dient en weet in te passen?

Laatste nieuws

Van de anderhalve kilo aan verschoten lood werd tijdens de praktijkproef ongeveer 770 gram door zorgvuldig vergen teruggewonnen. Iets meer dan de helft van de treffers was niet meer te traceren. Alle kogels waren gefragmenteerd (metaalschilfers en gruis). De matige wind had onverwacht veel effect op het als een regen neerruisen van de deeltjes. Buiten het afgedekte vlak werden enkele grotere fragmenten teruggevonden. Het simpelweg verharde van de ondergrond is derhalve van de baan. Er wordt gewerkt aan andere opties: ricochetvanger met gebruik van minder krachtige wedstrijd-munitie, waarvan kogels bij treffen niet fragmenteren. ■

SEBASTIAAN

Martelaar of mythe

Sint Sebastiaan is een van de meest tot de verbeelding sprekende heiligen van het christendom. Veel gilden en schutterijen ontleen aan hem hun namen. Zij vereerden hem en beeldden hem op allerlei manieren af: als Romeins soldaat, martelaar en pestheilige. Al die gedaanten worden getoond op de tentoonstelling "Sebastiaan martelaar of mythe", die tot en met 15 mei in het Limburgs Museum te Venlo te zien is. De tentoonstelling belicht de legende. Sebastiaan wordt in het midden van de derde eeuw in Narbonne geboren, groeit op in Milaan en wordt lid van de keizerlijke lijfwacht. In het geheim belijdt hij het christelijke geloof. Sebastiaan overleeft de geplande executie. Uiteindelijk wordt hij doodgeknuppeld en in het Romeins riool gegooid. Tegen het einde van de vierde eeuw wordt Sebastiaan voor het eerst als heilige vermeld. Nadat in de zevende eeuw een basiliek in Rome aan hem gewijd werd, kwam de verering op gang.

Pijlen werden als symbool van de pest van een onvoorbereide dood gezien. Sebastiaan was voor pijlen immuun gebleken. Vandaar zijn verering als heilige tegen de pest. Aanvankelijk werd Sebastiaan als rijpere man weergegeven, soms met een

Zilveren, gedreven patroonsteken door Guillaume Vos (1618-1619), Sint-Antonius en Sint-Sebastiaangilde Haaren.

baard. Vanaf het einde van de vijftiende eeuw werd hij steeds jeugdiger, dramatischer en lijfelijker aantrekkelijker uitgebeeld. Het lijdende lichaam werd langgerekt, smartelijk en overdreven weergegeven. Voor kunstenaars werd het een gelegitimeerde manier om het mannelijk naakt af te beelden. Het religieuze onderwerp werd toen al enigszins op de achtergrond gedrukt. Op de tentoonstelling is een breed scala van Sebastiaanvoorstellingen te zien uit het Nederlandstalig gebied, stammend uit de vijftiende eeuw tot heden; beelden, schilderijen, prenten, schutterszilver, vaandels, trommen, bekers, vaantjes, bidprentjes en pieken. De tentoonstelling toont overduidelijk hoe kunstenaars in de loop van de eeuwen St. Sebastiaan op allerlei manieren hebben uitgebeeld. Hij was een rijke inspiratiebron voor hun fantasie. Voor gildebroeders is het interessant te zien hoe in elke tijd gezocht is naar nieuwe uitbeeldingen. Misschien steunt dit die gilden, welke bij opdrachten zoeken naar originaliteit. Voor sommige gildebroeders is de aanwezigheid van Sebastiaan als cult-figuur voor homoseksuelen stuitend: "Dat hoeft van mij niet", "Ik vind het een schande." Sint Sebastiaan wordt daarbij niet uitgebeeld als martelaar, vanwege zijn christelijk gedachtengoed. Het worden slechts (al dan niet geslaagde) portretten, zonder de spanning en de diepgang van een geloofsovertuiging. De tentoonstelling wordt begeleid door een boek.

Daarin wordt op gevarieerde, veelzijdige wijzen op het thema ingegaan. Vele auteurs hebben er hun bijdrage aan geleverd. Een nadeel is dat foto's soms door het boek lijken gestrooid, zonder dat ze ook maar iets met het behandelde onderwerp van doen hebben. Het hoofdstuk "Sint Sebastiaan patroon van de schuttersgilden in de Noordelijke Nederlanden" had beter achterwege kunnen blijven. Deze bijdrage is inhoudelijk soms onjuist en doet geen recht aan de grote diversiteit, die de geschiedenis van de schutterijen en schuttersgilden in de noordelijke Nederlanden kenmerkt. Uit alles blijkt dat de auteurs de schuttersgilden en de schutterijen en hun geschiedenis in feite niet kennen en niet boven hun onderwerp zijn komen te staan. Overigens een uitgebreid en veelzijdig boek. (Waanders, Zwolle, f 65,-) Zoals gezegd, de tentoonstelling is te Venlo in het Limburgs Museum (voorheen Golziummuseum) te zien (openingstijden: dinsdag tot en met zondag 10.00 - 16.30 uur, zaterdag en zondag: 14.00 - 17.00 uur) tot en met 15 mei. Daarna in het Haags Historisch Museum (28 mei t/m 17 juli) ■

VIERINGEN

Een bundel bouwstenen

Altijd is het gebruikelijk geweest bij gildebijeenkomsten de dag te beginnen met een eucharistieviering. Het aantal priesters loopt echter terug. Het wordt op de dag van vandaag steeds moeilijker om op doordeweekse dagen voor een gilde een aparte eucharistieviering te houden. Niet alle priesters hebben tijd om voor het gilde (en voor zoveel anderen) apart een viering te houden. In een groot aantal parochies in verschillende bisdommen zijn daarom niet-sakramentele vieringen ontstaan. Het is een goed en wezenlijk gebruik binnen een gilde, dat men op bepaalde tijden, bijvoorbeeld voorafgaand aan een teerdag, een bezinning houdt. Dat geeft de bron van alle feestelijkheden aan. Eigen gildebroeders en -zusters zouden in niet-sakramentele vieringen voor kunnen gaan. Dit geeft een geheel eigen kleur aan de viering, omdat de deelnemers elkaar zo goed kennen. Men kan dan verwoorden wat er leeft binnen en buiten het gilde. Als pastoraal werkster heeft Rieke Mes een bundel met allerlei bouwstenen voor vieringen van gilden samengesteld. Ze geeft materiaal en suggesties voor een avondwake, voor een viering bij het koningschieten en een viering aan het begin van een teerdag. Het zijn geen kant-en-klare vieringen. De samenstelster gaat er vanuit, dat de voorgangers zelf een groep vormen, om te praten over inhoud en vormgeving van de dienst. Het materiaal in de bundel wil daartoe een hulpmiddel zijn. Getracht moet worden het vanouds in de liturgie terugkerende grondpatroon (lezing - overweging - gebed) vorm te geven. Plaatselijke mogelijkheden en onmogelijkheden "kunnen ook een uitdaging gaan inhouden om tot een goede liturgische dienst te komen. Ook de liturgische tijd zal zijn eigen kleur geven aan de dienst." Nadrukkelijk vermeldt Rieke Mes momenten van stilte; momenten waarop de aanwezigen het gehoorde bij zichzelf kunnen overwegen. Goed gekozen instrumentale muziek kan de meditatie bevorderen. Om een niet-sakramentele viering goed te kunnen voorbereiden beveelt de samenstelster ook een aantal andere bundels aan. Gildebroeders, -zusters en pastores zullen in de bundel "Vieringen" een aantal goede aanknopingspunten vinden. Voor gilden die een eigentijdse, bewuste invulling van hun christelijke oorsprong nastreven, kan het een bron zijn. De bundel is aan te bevelen voor iedereen, die na wil denken over bezinningsmomenten in gilverband.

Mes Rieke, Vieringen, 's-Hertogenbosch, oktober 1993, A4, 55 blz., uitgave: Kring van schuttersgilden Het kwartier van Oirschot, prijs f 10,- franco thuis, te bestellen: secretariaat federatie Wapendragerstraat 40, 5641 GT Eindhoven, tel. 040 - 811527. ■

DE KAARTEN VAN DE BRABANTSE SCHUTTERS-GILDEN

Nu bij voorintekening bestellen

"Het oude hertogdom Brabant en de schuttersgilden!

Een eeuwenoude symfonie van feesten en vieringen, van open neergang, van fierheid en ergernis." Zo begint dr. E. van Autenboer zijn studie over de kaarten (de reglementen) van de schuttersgilden. Voor het eerst werd hier aandacht aan geschonken op een congres van het studiecentrum voor Land en Volk van Brabant in het motel te Eindhoven in 1976. Na achttien jaar ploeteren heeft dit nu geresulteerd in een magistrale studie, getiteld: "De kaarten van de schuttersgilden van het hertogdom Brabant 1300-1800." Van Autenboer schrijft: "Het was geenszins de bedoeling de geschiedenis te schrijven: het ontleden van de kaarten beoogde een analytische en geen synthetische studie. Een vierhonderdtal verschillende kaarten uit het hertogdom Brabant en daterend uit verschillende eeuwen konden bijeengebracht worden. De kaarten zelf, van wanneer dateren ze? Hoe zijn ze tot ons gekomen? Welke rol hebben de gilden in de Brabantse volks-cultuur volgens de kaarten gespeeld? De studie van de kaarten biedt de kans het licht te werpen op het leven en de activiteiten van de grote, naamloze massa, die in onze geschiedenisboeken niet aan bod komen. Een tipje van hun bestaan wordt opge-licht. Hoe evolueerden de opvattingen binnen de gilden voor 1800?"

De inhoud van de kaarten werd verdeeld over elf hoofdstukken, die weer op hun beurt uiterst nauwkeurig onderverdeeld zijn. Zo ontstond een bijzonder fijnmazig zoekplan, waarbinnen zo veel mogelijk aspecten zijn ondergebracht. Telkens worden afzonderlijk Zuid-Brabant, Noord-Brabant en Waals-Brabant behandeld met daarna een korte samenvatting van die drie delen. Welke verschillen bestonden er tussen de drie streken? De kaarten worden doorgaans chronologisch behandeld. Zo kan de evolutie van de reglementen aangetoond worden. Woorden en uitdrukkingen, die nu niet meer tot ons dagelijks taalgebruik behoren, worden terloops verklaard. Het eerste deel bevat, naast het voorwoord en vijftig bladzijden met een opsomming van alle geraadpleegde archivalia, bronnenpublicaties en literatuur, drie hoofdstukken (verlenen van de kaart, de leden, het bestuur). Het tweede deel bevat het vierde tot en met het elfde hoofdstuk (voorrechten en plichten, de kledij, het wapenbezit, het schieten, vieringen en vergaderingen, financiën, gedrag in en buiten de gildekamer, contacten met andere gilden). Tot slot worden via een geografische en een persoonsindex de duizenden namen toegankelijk gemaakt.

Het zou te ver voeren hier in te gaan op de onderverdeling binnen elk hoofdstuk. De totale omvang van beide delen is circa 750 bladzijden. Beide delen verschijnen in de serie (als delen 96A en 96B) "Bijdragen tot de geschiedenis van het zuiden van Nederland", uitgegeven door de Stichting Zuidelijk Historisch Contact te Tilburg onder hoofdredacteurschap van Prof. Dr. H.F.J.M. van den Eerenbeemt. De prijs van de beide delen samen, als handelsuitgave uitgebracht in een fraaie omslag, bedraagt f 125,-. Bij voorintekening vóór 1 april zal de prijs f 85,- bedragen (België Bfr. 1600). Berichten van voorintekening kunnen gezonden worden naar: Stichting Zuidelijk Historisch Contact p.a. M. Rijckmans, Prof. Donderstraat 23, 5017 HG Tilburg. In overleg met de heer Van Autenboer wordt naar een gelegenheid gezocht om het totale werk officieel ten doop te houden. Overigens wordt er over gedacht de voorintekentermijn te verlengen. U kunt daarover inlichtingen inwinnen bij het federatiesecretariaat. Deze wetenschappelijke studie is geen spannende roman,

die je in een hoekje met rode oortjes op een t.v.-loze avond eventjes verslindt. Het is wél een gedegen studie over de basis van de Brabantse schuttersgilden. Na Jolles' werken (nu zestig jaar oud) is dit de voornaamste bijdrage aan de geschiedenis van onze gilden. Niets is aan de gedreven auteur ontgaan. Zijn exacte, tegelijkertijd verhalende taalgebruik blijft boeien. Stap voor stap ontvouwt zich aan de lezer het veelzijdige gildeleven. Door grote liefde voor de gilden heeft de heer Van Autenboer deze enorme klus weten te klaren. Hij heeft het voor ons, gildebroeders en -zusters, geschreven. Zelf schrijft hij: "Moge de lezers en vooral de gildebroeders en gildeszusters in de volgende bladzijden de basisprincipes van het echte gildeleven terugvinden. Zij zullen er de verklaring in vinden voor het jong blijven van de gilden: de trouw aan de aloude principes, aangepast aan de eisen van de tijd. Dat is en blijft de waarborg voor de levenskracht van het gildewezen." Om die principes te kunnen ervaren, zou op z'n minst elk gilde een exemplaar moeten aanschaffen. ■

NIEUWS UIT DE KRINGEN

Kwartier van Oirschot

Uit de kring geklapt

Algemene Kringvergaderingen hebben iets. Iets dat moeilijk onder woorden te brengen is. Is het de gemoedelijke sfeer, het verantwoordelijkheidsbesef, dat we met z'n allen hebben, de broederschap of is het de microfoon, die het niet goed doet of gebruikt wordt, of zijn het andere onverwachte dingen, die op zo'n avond misgaan? Zitten we soms te wachten op reacties van markante individuen of zijn het toch de onderwerpen die op de agenda staan? Je weet het niet, maar het is en blijft telkens weer een bijzondere ervaring.

Neem nou Jan, die de aanwezige gilden wijst op hun verantwoordelijkheid om Liefdadigheidsfestijnen, koste wat kost, voort te zetten. Of een hoofdman, die een bewogen betoog houdt over naastenliefde en liefdadigheid en de gilden oproept zich te bezinnen over een andere aanpak van het Liefdadigheidsfestijn. Het wordt stil in de zaal, men voelt zich aangesproken. Moet er over zaken nou wel of niet schriftelijk gestemd worden en was de zilverkwaliteit tijdens één van de gildefeesten in het afgelopen jaar wel volgens de gebruiken? De contributie blijft gelijk en de begroting voor 1994 levert geen problemen op. Na enige discussie blijkt dat het agenda-punt over het aspirant-lidmaatschap slechts als aanzet bedoeld is om een statutenwijziging voor te bereiden.

Het kringbestuur neemt, desgevraagd, een duidelijk standpunt in, inzake de integrale deelname van vrouwen aan wedstrijden. Het maakt niet uit of ze wel of geen lid van een gilde zijn als ze maar in gildekostuum meelopen in de optocht en het betreffende gilde deelname toestaat. Richtlijnen in deze van organiserende gilden worden natuurlijk gerespecteerd. Het draaiboek voor gildefeesten staat op diskette, zodat wijzigingen en aanvullingen gemakkelijk aan te brengen zijn. De kring biedt alle gilden een handleiding aan om in tijd van nood zelf gebedsdiensten in te richten. De aftredende bestuursleden worden bij handopsteking herkozen. Een uit-treksel uit de staatscourant moet uitkomst brengen in de juiste oprichtingsdatum van de kring. Van de rondvraag wordt deze keer nauwelijks gebruik gemaakt en de voorzitter sluit de vergadering met de christelijke groet. Nog even bijbuurten,

het laatste glas wordt gelegeid en tevreden keert men huiswaarts, nu al benieuwd wat de volgende vergadering zal brengen.

Nieuwe correspondent

In de algemene vergadering van de Kring van schuttersgilden Het Kwartier van Oirschot legde Jan Abrahams zijn functie als correspondent van De Gildetrom neer. Henk van Hout werd tot zijn opvolger benoemd. Bij deze stelt hij zich persoonlijk voor: "Ik werk meer dan zesentwintig jaar bij Philips in Eindhoven en ben momenteel werkzaam als administrateur in een laboratorium en op een stafafdeling. Ik ben 43 jaar oud, getrouwd en heb drie kinderen. Daarvan zijn er twee actief in het gilde. Sinds 1967 ben ik lid van het Sint-Jorisgilde uit Oirschot en vanaf 1978 ben ik daarvan secretaris. Als zodanig ben ik al bij veel organisaties van activiteiten betrokken geweest. Daarnaast ben ik tamboer en samen met mijn vrouw beleef ik veel plezier in de dansgroep. En dan nu De Gildetrom."

Gevonden

Tijdens de kringdag in Oostelbeers op 2 juli 1991 werd er een schildje afgegeven aan het Sint-Jorisgilde uit Moergestel. Het is een schild uit 1930 ter gelegenheid van een gildefeest of schietwedstrijd van het genoemde gilde. De eigenaar kan zich wenden tot H. Leijten, tel. 04243-1955 of J. Vlemmix tel. 04243-1884.

Kempenland

Un goei bord snert en roggebrood mee spek

Insigne Sint-Martinusgilde Waalre.

Op het feest van Sint Maarten 1973 trad het in 1827 opgerichte Sint-Martinusgilde Waalre weer voor het eerst naar buiten. Een gilde dat veel van haar activiteiten richt op de dorpsgemeenschap van Waalre. Een van haar eerste activiteiten was het weer doen herleven van het ontsteken van het Sint-Maartensvuur; in nauwe samenwerking met het Sint-Martinusgilde van het H. Sacrament uit Dommelen. Een festijn dat in de even jaren in Dommelen gehouden wordt en in de oneven jaren in Waalre. Dit jaar namen er 600 kinderen aan deel. Het Sint-

Martinusgilde Waalre en het Sint-Martinusgilde Tongelre beelden het verhaal van deze heilige beelden uit. Beide gilden worden dan ook meestal vooraf gegaan door een standaardrijder en Sint Martinus te paard; barrevoets begeleid door de bedelaar. Sinds 1987 organiseert het gilde samen met de Waalrese middenstand een braderie op de eerste zondag van mei. 's Middags wordt dan door de dertien koningen van de gilden van District Zuid geschoten om het koningswisselschild. In 1992 wist het gilde samen met het Sint-Willibrordusgilde uit Waalre een gildemonument te realiseren dat geplaatst is nabij de kom van Waalre, op het "Guldveldje". De patroonsdag viering op zondag 7 november gaf alle reden tot een terugblik op twee decennia gildehistorie en tot het herstellen van twee oude gildetradities. Deze waren het betalen van inkomgeld door de (nieuwe) leden en het tekenen van het ledenboek. Alle huidige actieve leden tekenden het in leer gebonden boek met gekaligrafeerde oorkonden; te beginnen bij het oudste lid. Na het betalen van het inkomgeld kregen alle gildebroeders een zilveren draaginsigne omgehangen, hangend aan een lint in de kleuren van het gilde en die van de gemeente Waalre

(blauw en rood met in het midden een smalle gele baan). Het zilveren insigne, gemaakt door Nol Coopmans, stelt in medaillon Sint Martinus voor, die zijn mantel deelt met de bedelaar, omgeven door een opgelegd randschrift "Sint-Martinusgilde Waalre 1827". Het insigne heeft een doorsnede van 5 cm. Nadat alle leden hun insigne uitgereikt gekregen hadden, werd hun nieuw lid Henk Vaessen ondergedraaid, nadat hij aan de deken-schatbewaarder zijn inkomgeld betaald en het ledenboek getekend had. Na deze plechtigheid werd het gilde bij het gildehuis volgens traditie afgehaald door harmonie Juliana en trok men samen met het Sint-Willibrordusgilde naar de kerk waar de gildemis gevierd werd. Na de mis volgde de hernieuwing van de eed van trouw en vendelgroet, waarna men terugkeerde naar het gildehuis voor het nuttigen van de gildemaaltijd "Un goei bord snert en roggebrood mee spek."

Gedenktafel

Het boeiende van een gilde is, dat er de tradities levend gehouden worden. De overleden gildebroeders en -zusters worden daarbij echter veelal vergeten. Mede dank zij hen zijn die rijke gildetradities toch tot ons gekomen. Deze mensen verdienen dan ook een speciale plek in een gilde. De nieuwe kapitein van het gilde van Sint Catharina te Valkenswaard, gildebroeder Ad van Mierlo, heeft de daad bij het woord gevoegd door op de dag van zijn aantreden als kapitein, het gilde op zondag 20 november een gedenktafel te schenken, waarop de namen vermeld zullen worden van alle overleden gildebroeders vanaf de heroprichting in 1972.

Kapitein voor gildekapel met links en rechts de gedenkborden.

foto: Meulenhof, Helmond

Deze gedenktafel heeft tijdens een speciale gildemis een plaats gekregen in de Catharinakapel van de Sint-Antoniuskerk te Valkenswaard, naast een tweede gedenktafel die door het echtpaar van Heertum geschonken is. De tafels zijn uitgevoerd in een hardhouten lijst met achttien kleine hel witte plankjes, met daarop de namen gekalligrafeerd van de overleden gildebroeders en -zusters. De tafels zijn speciaal vervaardigd in een Tischlerei in het Oostenrijkse Schwoich, een plaats waarmee de gemeente Valkenswaard speciale vriendschapsbanden heeft. Ad van Mierlo werd op de teerdag van het gilde (20 november) geïnstalleerd als kapitein van het gilde, nadat hij in de jaarvergadering met witte en bruine bonen in deze functie gekozen was. Hij volgde in deze functie Jos van Gestel op, die niet meer herkiesbaar was.

Merendeel gilden slecht verzekerd

"Meer dan de helft van de 52 schuttersgilden in Kempenland zou niet of slecht verzekerd zijn tegen diefstal of brand. Ook de zorg voor de kostbaarheden en archivering is niet overal even goed geregeld." Aldus kringsecretaris H. Janssen in een interview in het Eindhovens Dagblad. Met de katastrofale brand van het gildecentrum van het Sint-Jorisgilde Stratum in januari 1992 nog vers in het geheugen, werd door het kringbestuur (op verzoek van de gilden) op maandag 8 november een thema-avond gehouden over verzekeren.

De belangstelling was groter dan verwacht. Men kwam stoelen te kort. Ook van buiten de kring Kempenland waren belangstellenden komen opdagen. Jammer dat niet alle 52 gilden van de kring vertegenwoordigd waren. De avond was door het kringbestuur georganiseerd in samenwerking met Interpolis die in verband met deze avond voor de gilden van Kring Kempenland een speciaal verzekeringspakket samengesteld had tegen concurrerende premies. Ieder deelnemend gilde kreeg, als leidraad voor de avond, een offerte aangeboden, waarin de diverse soorten verzekeringen beschreven waren. Het mag duidelijk zijn dat ieder zijn/haar specifieke problemen/wensen heeft ten aanzien van dit onderwerp. Het pakket en de premiestelling had men zo samengesteld dat ieder in de toekomst een keuze kan maken uit al dan niet te dekken risico's en de manier waarop deze verzekerd kunnen worden. Al werd door Interpolis het commerciële aspect niet verwaarloosd; de nadruk van deze avond lag toch vooral op voorlichting. Het mag duidelijk zijn dat maatwerk, in samenhang met een juiste risico-analyse van essentieel belang is, tezamen met een goede communicatie met de verzekeraar. De basis van ieder verzekeringspakket moet een zelf-analyse zijn van het gilde: welke risico's men loopt en welke men dan daarvan geheel of gedeeltelijk wil "afwentelen" op een verzekeringsmaatschappij. Hoewel niet alle vragen beantwoord konden worden, vonden de meeste van de aanwezigen het een leerzame avond. Mochten ook andere gilden en kringen geïnteresseerd zijn in de organisatie van deze avond dan kan men voor nadere informatie contact opnemen met kringsecretaris H. Janssen, Rul 7, 5591 TV Heeze, tel.: 04907-62568.

Tentoonstelling als prelude

In het kader van de voorbereiding op de viering van het 350-jarig bestaan op 5 juni a.s. organiseerde het St.-Jansgilde Soerendonk een overzichtstentoonstelling van het eigen eeuwenoude gildezilver en van de vele gilde-attributen. In aanwezigheid van vele gilde-overheden en de geestelijke en wereldlijke overheid van Soerendonk opende gildeheer J.W. de Jong op vrijdag 22 oktober deze veelzijdige gilde-expositie. Terecht werd gildezuster Annie Staals - door de gildeheer en het gildebestuur - in de bloemetjes gezet. Zij had van deze tentoonstelling een prachtig geheel weten te maken. Naast het kostbare konings- en gildezilver (vanaf 1644 tot heden) werd een diversiteit aan (oude) gildewapens, vaandels en vendels en oude gildekostuums getoond. Middels goede en overzichtelijke documentatie kon men kennismaken met de geschiedenis en oude gebruiken van het St. Jansgilde. Ook de mooie fotoseries betreffende "Koningschieten", "Ommeganck" en "Het gilde rouwt" trokken veel belangstelling. Bezoekers aan deze tentoonstelling hebben kunnen genieten van een boeiende expositie waarop men op uitstekende wijze kon kennismaken met het heden en verleden van het jubilerende St.-Jansgilde.

Oude gildekostuum tot 1964.

Een bijzonder item op de tentoonstelling was een nieuw verworven zilveren medaillon met een afbeelding van Johannes de Doper, dat mogelijk deel uitgemaakt heeft van

een wijwatervat in rococostijl. Wanneer nadere gegevens bekend zijn over dit medaillon willen wij hierover in een apart artikel terug komen.

Momenteel maakt het gilde zich op voor de viering van het 350-jarig bestaan. Dit feit zal gevierd worden met de organisatie van de 52e Kringgildedag van Kring Kempenland op zondag 5 juni.

Heropening gildehuis

21 Januari 1992 brandde het houten gildehuis van Sint-Jorisgilde Stratum tot de grond toe af. Kostbare bezittingen gingen verloren, zoals een vaandel van 1751 en prachtig gildezilver. 22 Januari 1994 werd het nieuwe gildehuis, thans in steen gebouwd, heropend door Gildeheer prof. dr. Wisse Dekker en ingezegend door bisschop Mgr. J. ter Schure. De regerend deken Mathieu van der Voort had tijdens zijn begroetingswoord aan de bisschop gevraagd het gebouw deze keer ook aan de buitenkant te willen inzegenen. De vorige keer was het gebouw alleen aan de binnenzijde door de bisschop ingezegend. (Het gildehuis was door drie jongens aan de buitenzijde in brand gestoken). De bisschop antwoordde: "Ja, ik heb het vorige keer, vanwege de omstandigheden, niet helemaal goed gedaan, maar deze keer zal ik het, beter doen."

Het gildehuis is praktisch hetzelfde geworden als de vorige bouw, maar is nu beveiligd met stalen rolluiken en automatische brand- en inbraakmelding. Verder is een brandkast en een grote kluis ingebouwd zodat waardevol gildezilver en documentatiemateriaal veilig kunnen worden opgeborgen. Tijdens de opening waren vele geestelijke, wereldlijke en gilde-autoriteiten aanwezig. Hierbij waren de federatie-voorzitter Eug. van Bouwdijk Bastiaanse, de kringvoorzitters Henk Luiten, Hans Schreuder, Ferd van Thiel, de federatie-secretaris Rein Haase, de kringsecretarissen Henk Janssen en P. Verheijen zeer hoog gewaardeerde gasten; naast honderden andere gildebroeders.

Opening gildehuis (v.l.n.r.) dr. R. Welschen, graaf J.A. 't Kint de Roodenbeeke, prof. dr. W. Dekker, mevr. L. Dekker-Brouwer, Mgr. J. ter Schure, J. v.d. Sande.

Bijzondere gast was Graaf Juan 't Kint de Roodenbeeke, president van de Europese Gemeenschap van Historische Schuttersgilden, die met de vice-president Bob Degol van de E.G.S. Regio België; Octaaf Geenens van de Conventie en Albert Janlaes de Regio-secretaris België van de E.G.S. speciaal uit België waren gekomen. Verder was ook de president van de Oud-Limburgse Schuttersfederatie L. Stals aanwezig. Naast de bisschop, was er ere-deken Pastoor J. v.d. Sande, die het geestelijk gezag vertegenwoordigde.

De burgemeester van Eindhoven, dr. R. Welschen en de oud-burgemeester dr. G. Borrie, alsmede wethouder H. Scherf gaven namens de wereldlijke autoriteiten blikken van belangstelling. Gildeheer Wisse Dekker bood samen met zijn vrouw een foto aan van het bekende tweeluik, dat wordt toegeschreven aan Leonard Beck uit Augsburg. De panelen zijn waarschijnlijk geschilderd rond 1525. In acht taferelen worden legenden over Sint Joris afgebeeld. Het is een sieraad geworden voor het nieuwe gildehuis.

Ook een bijzonder geschenk was een collage samengesteld uit restanten gildezilver, in opdracht van Edelsmid John Bijsterveld uit Valkenswaard, ontworpen door Theo Lavrijsen. John Bijsterveld was ook de man die direct na de brand spon-taan had aangeboden al het geredde gildezilver gratis te restaureren. Zo leert men zijn vrienden kennen. Van Sjef van Moll uit St.-Michielsgestel kreeg het gilde een zilveren herin-neringspenning van het gildefeest van 1912, alsmede het programmaboekje van dat feest. Het Catharinagilde Woensel en het Catharinagilde Strijp boden geschenken aan in natura en vele gilden deden dat in de vorm van een enveloppe met inhoud.

Het was een geweldig feest door de hartelijke sfeer.

Peelland

Vaandeldrager in huwelijksbootje

Het Sint-Jorisgilde Deurne ging op 16 december ter receptie. Vaandeldrager Tony Engelen, trad in het huwelijk met Ruby Engelen. Er zou een vendelgroet gebracht worden. Maar door de barre weersomstandigheden was dat onmogelijk. In de zaal werd door de tamboers een oude gildemars ten gehore gebracht. Als herinnering werd aan het paar een tinnen bord aangeboden.

Nieuwe schuilgelegenheid

De Lieropse gilden van St. Antonius en van O.L. Vrouw van zeven weën hebben de voorbijze zomer de handen in elkaar geslagen. De door houtrot en boktor aangetaste schuilhut op schietterrein De Roovere, werd afgebroken en door een nieuwe vervangen. Daartoe werd een werkgroep van vier personen in het leven geroepen; twee van ieder gilde. Men kon van een in Asten wonend gildelid een houten bungalow krijgen. Met vereende krachten werd deze door gildebroeders gesloopt en naar Lierop gehaald. De gemeente Someren verleende vergunning voor sloop van de oude en bouw van de nieuwe schuilgelegenheid. Het gemeentebestuur, met name de burgemeester en de wethouder van sociale zaken, hebben zich voortreffelijk ingezet. Zeker als men bedenkt hoe groot op dit moment de problemen soms zijn rondom schiet-terreinen. De bestrating rondom het nieuwe gebouw is afkom-stig van de gemeente. Na de afbraak van het oude gebouwtje, werd de grond uitgegraven voor het storten van de fundering. Het opbouwen van de bungalow, kleiner dan deze oorspron-kelijk was, nam nogal wat tijd in beslag. Alles moest namelijk in de avonden en zaterdags gedaan worden. Met het koning-schieten van het O.L. Vrouwegilde (20 september) kon de schuilgelegenheid officieus in gebruik genomen worden. In het voorjaar zal deze officieel in gebruik worden gesteld. Over de wijze waarop dit zal gebeuren, wordt nog beraad-slaagd. Voor het beheer zal een "beheersgroep" worden opge-richt, die richtlijnen zal opstellen voor het gebruik en beheer van de schuilgelegenheid.

Bewijs geleverd: gildebroeders gezond

Het Sint-Willibrordusgilde Bakel hield op 7 november haar jaarlijkse teerdag. Om half tien kwamen de gildebroeders in het clubhuis bij elkaar en trokken naar de kerk voor de heilige mis met gilde-eer. Pastor v.d. Ven sprak over de heilige Willi-brordus als patroon van het gilde. Na de mis bracht men de vendelgroet en de eed van trouw aan het kerkelijk gezag. Ook bij de bejaarden werd gevendeld, want deze hadden ook hun Willibrordusviering. In het clubhuis stonden de broodjes met koffie klaar. De kapitein heette allen welkom; speciaal mijnheer pastoor en de burgemeester met zijn echtgenote. Om half twaalf trok het gilde naar het schietterrein voor het onderlinge prijs-schieten. Na een korte vergadering kwam

pastor v.d.Linde van Sint-Jozefsheil. Deze vroeg het woord: "Ik dank het gilde hartelijk voor de uitnodiging. Jammer dat ik het koningsschild aan het gilde moet afstaan, maar ik hoop me bij het volgende feest op Sint-Jozefsheil weer tot koning-van-de-dag te schieten." Namens mevrouw Smits overhandigde de kapitein, vanwege haar overleden man, een schild en oor-konde. Het zijn blijken van dank voor de prettige samenwer-king, welke Jan in de elf jaar dat hij bij het gilde was, van alle gildebroeders had mogen ondervinden. Koning M. Kanters bood zijn koningsschild aan. Na een heerlijk diner, waarbij de gildebroeders bewezen heel gezond te zijn, werd het eerste deel van de dag afgesloten. Om acht uur 's avonds was men met echtgenote weer present voor de feestavond. Om één uur dankte de kapitein iedereen voor het slagen van deze feeste-lijke Willibrordusviering.

Sociale taak

Het thema van de hoofdliedendag 1992 is vele malen onder-werp van gesprek geweest bij het Gilde van Sint Antonius en Sebastiaan Gemert. De definitieve conclusie (hoe er mee om te gaan) is niet getrokken kunnen worden. Dat moet invulling vinden als het nodig is, zoals wanneer een gildebroeder ziek is en daarom zelf zijn erf niet meer kan verzorgen. Dat te weten alleen al, is aanleiding om met een aantal broeders op hete zomeravonden een zeer hoge en lange doornenhaag te knippen. Er blijft een voldaan gevoel van over. Het is bekend, dat na skutsvergaderingen over van alles gesproken wordt. Van deze gesprekken aan het schenkblok over persoonlijk wel en wee blijft bij gildebroeders toch wel iets hangen. Dan is het heerlijk om na enkele dagen te ontdekken, dat het initiatief is genomen om de gildekapitein te helpen bij de oogst van bieten op een laag gelegen stuk grond, dat met machines en wagens niet meer te bereiken is. Op een zaterdagmiddag trekken 13 broeders met blote handen de bieten uit de grond en slaan ze tijdelijk op, voordat ze kunnen worden afgevoerd. Het zijn voorbeelden hoe de broederschap, want daaruit ontspruit die opdracht om sociaal te zijn toch, in praktijk kan worden gebracht; hoe daardoor de onderlinge band reliëf kan krijgen.

Gilden 'Peelland' vergaderen

Gesterkt door de zeer positieve ervaringen van voorgaande jaren hebben de gilden van kring Peelland hun jaarvergade-ring gehouden op 5 februari. De organisatie van deze vergade-ring was in handen van de beide gilden uit Beek en Donk. Om negen uur kwamen de gildebroeders van de 21 aange-sloten gilden in gildehuis "de Zwaan" bij elkaar. Even voor tien uur trok men naar de kerk, waar om tien uur de plechtige eucharistieviering begon. De heilige mis werd gecelebreerd door pater Van Rossum en pastor Engels. De ontvallen gilde-broeders en -zusters van het voorbijze jaar werden met gebed herdacht. In zijn preek benadrukte pater Van Rossum de broederschap in het gilde: "Er is veel veranderd in de voorbijze jaren, maar de broederschap blijft in het gilde. Men moet elkaar kunnen vergeven, dat is des gildes. Voor deze tijd moeten we dienstbaar zijn aan elkaar en onze gemeenschap." Na de H. Mis opende kringvoorzitter Ferd van Thiel in gilde-huis "de Zwaan" te Beek en Donk de algemene jaarvergade-ring. De notulen van de najaarsvergadering werden (op een kleine opmerking na) goedgekeurd, met dank aan de opsteller. Het financieel verslag van penningmeester Jan Huijbers was door de kascommissie gecontroleerd en goed bevonden. Het 109 bladzijden tellende jaarverslag van secretaris Jan Verheijen werd aan de gilden en de commissies uitgereikt. Bij de bestuursverkiezing waren volgens rooster aftredend: secretaris Jan Verheijen, Huub Manders en Harrie Bankers. Laatst genoemde was niet herkiesbaar, in zijn plaats werd Herman Bouwmans van het Sint Willibrordusgilde Bakel gekozen. De verslagen van kringdag Beek en Donk werden in boekvorm uitgebracht. Van de rondvraag werd veel gebruik gemaakt, de voorzitter kon eenieder tevreden stellen. Na de lange en vermoeiende vergadering hoefde men maar van stoel

te verwisselen. Een rijk voorziene koffietafel stond klaar. Niet minder dan 75 gildebroeders lieten zich het gebodene heerlijk smaken. Tot slot dankte de voorzitter iedereen voor de opkomst.

Maasland

Statiedag en schieten

Het Sint-Hubertusgilde uit Drunen vierde op zaterdag 6 november haar jaarlijkse Statiedag. De dag van de patroonheilige begon met het in optocht ophalen van de koning, waarna een korte rondgang door het dorp naar de Lambertuskerk. Daar werd door gildeheer Kees Schouten de mis opgedragen, waarin hij er de nadruk op legde dat ook voor het gilde geldt, dat het gaat om het vasthouden en doorgeven van het geloof. Na de mis werd voor de kerk een vendelgroet gebracht. In het gildehuis genoot het gilde van een koffiemaaltijd. Tijdens de maaltijd werden Mart Smits en Bertus en Jan Klerks gehuldigd voor hun 25/jarig lidmaatschap. Tevens werd Mevr. van Laarhoven in de bloemetjes gezet vanwege het vele werk wat zij heeft gehad met het aanpassen van het standaardvaandel. Beschermheer Breeveld maakte van de gelegenheid gebruik de schenking, die hij mocht ontvangen van de heer van Veenendaal tijdens de opening van Duinrand en Suites (ten behoeve van de bouw van een Hubertuskapel) te overhandigen aan het gilde. De hoofdmans memoreerde dat naast de eerste schenking van ere-lid Bemelmans inmiddels ook schenkingen waren ontvangen van Mevrouw Lips, de Rabobank Drunen en Visser's Wegenbouw. De bouw van de kapel is hiermee gewaarborgd. 's Middags werd aan het Steegerf geschoten op puist en om de Bertus van Oosterhoutbokaal. Ton den Teuling wist na een lange strijd beslag te leggen op deze bokaal. De Statiedag is tevens de dag waarop het schietseizoen wordt afgesloten. Piet van Loon werd de nummer een van 1993. Frie Klerks en Jan Klerks werden tweede en derde. Bij het vrije handschieten wist Henk van de Wiel eerste te worden. Daarnaast werd hij samen met Ad Smits eerste in de koppelwedstrijd. André Junggeburth wist zijn eerste plaats op de B-paal (de boom met de kleinste vogel) te prolongeren. Bij de jeugd werd Peter v.d. Spruyt de trotse winnaar.

Hulde, hulde, hulde

Het Nulandse gilde Sint Antonius Abt vierde op zaterdag 22 januari de jaarlijkse teerdag. De dag begon met een gildemis. Na de H. Mis een vendelgroet voor de kerk, gevolgd door de groet voor de pastorie. Daarna begon de mars door Nuland. Via het verzorgingshuis, waar vele van de ere-leden vertoeven, ging het gilde naar het gemeentehuis, waar burgemeester Netten de vendelgroet namens de wereldlijke overheid in ontvangst nam. Na deze tocht ging het gilde naar gildehuis, café Kerkzicht, waar de koffietafel klaar stond. Hoofdmans Theo Hanegraaf gaf een terugblik op het gildejaar 1993. Daarna werden zes jubilarissen persoonlijk toegesproken door de hoofdmans. De voorzitter van Kring Maasland, de heer Eijkemans, speldde bij vier jubilarissen een kringonderscheiding op. Na een kort woordje werden J. Sommers, P. Clement en J. v.d. Biezen onderscheiden vanwege hun 40-jarig lidmaatschap. M. Maas werd door de kringvoorzitter gehuldigd, omdat hij 45 jaar gildebroeder was. Daarna volgden de zilveren jubilarissen H. Rombout en L. v. Boekel. Zij ontvingen een zilveren speld met de afbeelding van de patroonheilige Sint Antonius Abt.

Ook was er voor ere-lid Mevr. v.d. Schoot een verrassing, in de vorm van een legpenning. Dit is een kringonderscheiding voor niet-gildebroeders. De hulde was vanwege de vele jaren dat het gilde gebruik mocht maken van de zolder van haar woning,

voor de opslag van kostuums, brandkast en vele andere zaken. Maar ook voor de altijd vriendelijke ontvangst, waarbij de koffie en het praatje nooit ontbraken. De hoofdtamboer van het gilde (J. de Haas) werd nog eens extra in het zonnetje gezet voor het behalen van de eerste prijs trommen klasse A in Oploo. Hiervoor had het bestuur een koperen trom aangeschaft. Zolang de Haas bij het gilde blijft als tamboer, zal deze trom voor hem zijn. De "jeugd-gildebroeder van het jaar 1993" was Gerbert Gloudemans. Tot slot hield burgemeester Netten nog een toespraak. Hij loofde het gilde van Nuland, dat de tradities nog altijd hoog in het vaandel houdt. Als laatste volgde de prijsuitreiking van de in het afgelopen gildejaar geschoten wedstrijden.

Met nieuwe koning "effe noar geffe"

Het is kermiszaterdag 28 augustus 1993. Dus bij het gilde Sint Antonius Abt te Nuland is het kermis-wipschieten. Dat jaar met enkele kleine veranderingen. De 50+ schutters werden apart geklasseerd, maar de spanning was er zeker niet minder om. De strijd om de eerste plaats, zowel voor de 50+ als voor de A,B,C-klasse, was spannend tot de laatste minuut. Wim Vos werd eerste bij de "plussers" en Wout de Haas in de andere klasse.

Op kermismaandag koningschieten; in Nuland om de twee jaar. De belangstelling van buiten het gilde was ook deze keer groot. De dag begon om negen uur met de gildemis, gevolgd door een vendelgroet voor de kerk. Daarna een vendel hulde voor de pastorie en het gemeentehuis. Viel er tijdens de vendelgroet nog wat motregen, later bleef het droog. Na even wachten op de komst van burgemeester Netten kon het koningschieten beginnen. De eerste schoten werden gelost door de burgemeester, pastoor en de regerende koning. Daarna de andere deelnemende gildebroeders. Het schieten op de prijsvogel en de damesvogel was inmiddels al in volle gang. Als eerste moest de damesvogel het ontgelden. Bij het 138ste schot, door Sjaantje Vos, viel de vogel. Bij het 197ste schot ging de prijsvogel als tweede ten onder. Frank Nellen was de gelukkige. Tenslotte, en toch wel de belangrijkste van de dag, de koningsvogel. Deze viel, na enkele keren gedraaid en gekanteld te zijn, bij het 201ste schot. Een dolgelukkige Bert van de Dussen was de nieuwe koning. Een koning die al eerder in zijn 22 jarig lidmaatschap het koningschap heeft vervuld. Na de nodige gelukwensen mocht hij plaats nemen op het gildevaandel. Daar werd door regerend koning Wim Vos het koningschap overdragen, door het omhangen van het koningsschild. Daarna werd de nieuwe koning door zijn zoon Mark en onder trombegeleiding van zoon Gert-Jan ingevendeld. Ook mocht Bert van de Dussen van broer Gerrit, die vier jaar geleden koning werd, een koningsschild in ontvangst nemen om dit aan het zilver toe te voegen. Om ongeveer half twee is het gilde naar het gildehuis gegaan om het koningschap te vieren. Daarbij nodigde Bert alle gildebroeders uit om 's avonds bij hem thuis nog een afzakkertje te komen nuttigen. Op zondag 5 september was het Nulandse gilde samen met het gilde uit Rosmalen aanwezig bij de opening van de boerenmarkt "effe noar geffe". Na de vendelgroet aan de overheden van kerk en gemeente deed burgemeester Netten het officiële openingswoord. Daarna gingen de beide gilden weer huiswaarts.

Gildebroeder schenkt vaandel

De gildemis tijdens de statiedag van het Oisterwijkse gilde Sint Sebastiaan op zaterdag 22 januari, had dit jaar een speciaal karakter. Op die dag heeft "Oisterwijk" officieel een replica-beeltenis van Maria Vreugderijcke herplaatst op De Lind, waar het originele beeld ruim vijfhonderd jaar geleden in een kapel werd vereerd. Op de plaats van de kapel staat nu het raadhuis, waar men het beeldje nu ziet staan op de zuidwestelijke hoek. De intronisatie kreeg extra kleur, glans en beweging, doordat het gilde medewerking verleende aan de plechtigheid. Het begon 's morgens in de Joanneskerk, waar de

gildemis vanwege de Mariale gebeurtenis werd geconcelebreerd door de drie Oisterwijkse pastoors en die behalve door betrokkenen bij het gilde, werd bijgewoond door tal van andere belangstellenden. Na de eucharistieviering trok men per stoet, met de pastoors in liturgische kleding, naar het raadhuis, waar men zich opstelde rondom het Mariabeeld.

Eed van trouw aan wereldlijke en geestelijke overheid met het nieuwe vaandel.

Vaandrig Jan Goudsmits (63) bood het gilde een nieuw gildevaandel aan, waarmee hij eenieder verraste. Tijdens een korte plechtigheid in de gildemis, zegende pastoor Papenburg, tevens ere-deken van het gilde, het nieuwe vaandel, "Zodat het gilde met Gods steun de waarde van het samen gilde zijn kan blijven uitdragen". Goudsmits is ruim 32 jaar vaandeldrager van het Oisterwijkse gilde en vond dat het oude vaandel (uit 1970) dringend vervangen moest worden. Hij heeft tweemaal het vaandel voor de Paus gespreid. De eerste keer toen de kerkleider Nederland bezocht en drie jaar geleden in Rome, tijdens de afsluitende viering van het Willibrordusjaar. Koningin Beatrix schreed over het vaandel tijdens haar eerste werkbezoek aan Noord-Brabant. Het oude vaandel was door het vele gebruik en de weersinvloeden tot op de draad versleten. Goudsmits: "Ik schaamde me op een gegeven moment om ermee naar tentoonstellingen te gaan. Het bezoek aan de Paus inspireerde me om een nieuw te laten maken en aan het gilde aan te bieden". De kosten rezen echter de pan uit en de plannen gingen weer in de ijskast." Tot op het moment dat hij in contact kwam met het Tilburgse Koperslagersgilde. Daar bestelde hij een koperen bol voor op de stok. Via de Vrouwenbond Oisterwijk (KVO) legde hij contact met de zijdeschilderes José Moonen uit Biezenmortel. Het vaandel is van natuurzijde en is helemaal met de hand beschilderd. De banen van het vaandel zijn door een zus van de vaandrig aan elkaar gestikt. Het is geen dagelijks gebruik dat een vaandrig zelf een vaandel aanbiedt. De gilde-secretaris daarover: "Wij weigeren in principe geen enkele gift, maar een vaandel heeft wel een zeer bijzondere waarde. Over de aanschaf moeten alle gildebroeders zich tijdens een vergadering uitspreken. Het bestuur wilde het cadeau echter geheim houden tot aan de zegening en vond het aanbod zo bijzonder, dat in overleg met de hoofdmans is besloten de leden niet in te lichten."

Teerdag

De teerdag van het gilde St. Joris en St. Sebastiaan Enschoot werd op 29 januari begonnen met een eucharistieviering, opgedragen door ere-deken H. Tops. Voor de koffiemaaltijd bood de nieuwe kastelein, J. de Beer, het traditionele glaasje brandewijn met suiker aan. De ere-hoofdmans huldigde schutter Jef Scheffers (algemeen-kampioen, kampioen vrije-hand en opgelegd!). De vorige ere-deken, L.C.A. van Spreeuwel, (tegenwoordig werkzaam in het Sint-Franciscus-ziekenhuis te Roosendaal) was in staat een deel van de teerdag bij te wonen. Als initiatiefnemer en naamgever van de beker die altijd op de open dag wordt verschoten, had hij zich al blijvend aan het gilde verbonden. Maar het gilde heeft hem daarbij nog eens tot gildeheer benoemd. De heer Van

Spreeuwel zei dat hij "indien enigszins mogelijk maar wat graag van tijd tot tijd in jullie midden zal willen verkeren". Voor de jarenlange, goede zorgen werd het kasteleins-echtpaar Van de Sande met bloemen en een aandenken van harte dank gezegd. In zijn antwoord vroeg Ad aan zijn gilde zich als "strijdbaar gilde" op te stellen, om de gemeentelijke zelfstandigheid te waarborgen. Toen was het tijd voor de schietwedstrijden. Bij het opgelegd schieten werd Paul Dewez winnaar. Anthony Wehmeijer won de beker voor de vrije hand. Bij de dames won Corry Wehmeijer. Ook binnen werd gestreden. Daar einigden Miep Dewez en Gemma van de Ven bovenaan. Met een warme maaltijd, bingo en tot slot het bij opbod verkopen van "de resten van het verken", werd de teerdag besloten.

Gildeheer Van Spreeuwel.

Land van Cuijk

Koningsfeest

Op eerste pinksterdag (30 mei 1993) schoot gildebroeder Hay van Petje Linders de laatste resten af van de vogel van het Ayense gilde "Sint Antonius Abt en Sint Agatha" en mocht hij zich koning noemen. Harrie Linders, een zoon van de vierde voorzitter van het gilde, is een rasechte Ayenaar en oefent zijn loonbedrijf uit in Oud-Bergen, doch blijft zijn geboortedorp trouw. Niet alleen bij het gilde, maar ook als vorst bij de Ayens carnavalsvereniging "De Suikerspinnen". Het is voor de tweede keer dat Hay zich koning schoot; de eerste keer was dat in 1971. Bij de Ayense jeugd schoot zich op dezelfde dag Maurice Rutten uit Nieuw-Bergen jeugdkoning. Zijn overgrootvader en grootvader waren voorheen zeer bekende schutters bij het gilde, terwijl zijn vader (Martin Rutten) als een ervaren schutter bekend staat in de hele regio. Maurice werd onlangs nog reserve-jeugdkampioen van de "Geweerschutters Kring Gennep en omstreken". Dit dubbel koningsfeest werd gevierd op zaterdag 30 oktober. Nadat Hay Linders en zijn koningin Tilla Linders-Huijs waren afgehaald, werd om vijf uur de eucharistieviering (voorgegaan door pastoor P. Clijsters) gevierd in de parochiekerk van Bergen. Normaal zou dit kerkelijk gebeuren hebben plaatsgevonden in de Ayense Sint Tunnis kapel, doch wegens de slechte weersomstandigheden kon deze nog niet gebruikt worden; ook in verband met restauratiewerkzaamheden. Hierna verzamelde het gilde zich in het veerhuis te Ayen en om acht uur recipiëerden beide koningen, waarna om negen uur het koningsbal een aanvang nam. Zoals u in een apart artikel kunt lezen werd tijdens dit koningsfeest ook het vijftigjarig bestuursjubileum gevierd met de mede heroprichter Frans van Aerssen samen met de twee nog levende medeoprichters/bestuursleden Piet Wolters en Thei Simons.

Waardige, historische afsluiting Zeelands zelfstandigheid

Met een door het gemeentebestuur georganiseerde manifestatie onder de titel "Zeeland blijft Zeeland" werd op zondag

19 december de beëindiging van de eigen zelfstandige gemeente "gevierd". Bij deze manifestatie was een eervolle en belangrijke taak weggelegd voor het St.-Jacobusgilde. Voorafgaande aan een plechtige Eucharistieviering met gilde-eer werden de Burgemeester, de wethouders en raadsleden met hun echtgenoten bij het gemeentehuis afgehaald en naar de kerk begeleid. Drie Zeelandse koren waren voor deze keer samengevoegd en verzorgden met instrumentale begeleiding van leden van de harmonie de plechtige viering. Na de H. Mis waren gilde en harmonie alsmede tientallen vertegenwoordigers van de buurtschappen met hun buurtvlaggen present bij de onthulling van twee monumenten. Een bij de kerk "de ontmoeting" geheten en een bij de Rabobank met de naam "de dirigent". In de namiddag werd in de sporthal een schitterende, vier uur durende middag met zang, muziek, huldigen enz. door het gemeentebestuur aan de bevolking aangeboden. Het einde van die eigenmiddag mocht verzorgd worden door het gilde St.-Jacobus. Het perfect uitgevoerde vendelgebed met uitleg voor het talrijke publiek maakte diepe indruk op de aanwezigen. Onder doodse stilte werd door jong en oud met aandacht gekeken en geluisterd. Een waardiger en stijlvoller afsluiting had men niet kunnen wensen. Voor het gilde was het tevens de gelegenheid om en plein publique duidelijk te laten weten dat het tot het voorrecht van een gilde behoort om de nieuwe burgemeester van Landerd (Zeeland, Schaijk en Reek) in te huldigen. Dat de autoriteiten dat goed tot zich hadden laten doordringen bleek uit de uitnodiging die het gilde kreeg om op 3 januari 1994 direct na de installatie van Burgemeester Kooijmans, de inhuldiging te verrichten voor het bestuurscentrum (voormalig gemeentehuis) van Zeeland. Voorafgaande aan die plechtigheid werd het woord gevraagd door de voorgaande waarnemend burgemeester H. van Weegen. Als historische blijk van waardering kreeg het St.-Jacobusgilde een uitermate fraai zilveren schild aangeboden namens het gemeentebestuur van 1993. Met de financiële steun voor het nieuwe vaandel in 1992 en dit zilveren schild heeft de gemeente Zeeland historie geschreven. Het St.-Jacobusgilde is bijzonder dankbaar voor die, om vele redenen, waardevolle steun en medewerking.

Actief Blitterswijks gilde

Begin 1992 werd begonnen met de bouw van een oxaal in de parochiekerk. Overeengekomen was dat het materiaal zou worden geschonken, mits de bouw door vrijwilligers werd gedaan. Hierbij bood het gilde aan om te helpen. Achteraf bleek dat een hele klus te zijn. Het gilde stond er praktisch alleen voor. Er moest een doorgang worden gemaakt door een meterdikke torenmuur, wat heel wat zweetdruppels kostte. Ook in de constructie van het oxaal gingen heel wat (gilde)-uren zitten. Bijna een jaar daarna was het oxaal dan toch eindelijk klaar en op 22 november werd het tijdens de hoogmis ingezegend. Pastoor Holtus was bijzonder vereerd en dankte alle vrijwilligers, in het bijzonder de gildebroeders, die ook nog het Mariabeeld naast de kerk opgeknapt hadden en in de toekomst blijven onderhouden. Hierbij bleef het niet. In het voorjaar van 1993 werd het Sint Antonius-Abt kapelletje aan de Langstraat gerenoveerd aangezien de muren gescheurd waren en de poort ontzet door het zware vrachtverkeer. De fundering werd verzaaid en de muren bijgewerkt. Naast deze klussen voor de kerk werd het schietterrein uitgebreid met twee schutsbomen, zodat er thans zes staan. Tijdens de onderlinge schietwedstrijden met de gilden uit Holthees, Maashees, Geysteren en Well wordt er dankbaar gebruik van gemaakt. De onderlinge broederschap wordt er door verstevigd. Een hoogtepunt van het Blitterswijks gildegebeuren is het jaarlijkse bierkruien. Op 12 juni gebeurde dit voor de twintigste keer; met succes. Dit was aanleiding om met het hele gilde naar de bierbrouwerij in Arcen te gaan.

Bierkruien 1993, oversteek over de Maas.

Te voet en met twee vaten bier op de kruiwagens, ging men terug naar Blitterswijck. Bij de brouwerij, en de dorpen Broekhuizen en Broekhuizenenvorst werd een vendeldemonstratie gegeven om het gildegebeuren te promoten. Op de traditie van het bierkruien komen wij graag een andere keer terug. Daags na het bierkruien vond het koningschieten plaats. Zoals gebruikelijk werden alle gildebroeders aan huis opgehaald door de tamboers en vendeliers om vervolgens de koning af te halen waarna gezamenlijk de gildemis werd bijgewoond. In Blitterswijck trekt, aansluitend aan de gildemis, nog de Sacramentsprocessie door het dorp, waarbij het gilde een belangrijke rol speelt zoals het dragen van de hemel, het overvenden van het Allerheiligste en het regelen van het verkeer. Na de processie is er een gezamenlijke lunch op het schietterrein. Om alle gildebroeders en -zusters de gelegenheid te geven er aan deel te nemen, wordt dit geheel belangeloos verzorgd door enkele leden van de "Wazelclub". De maand juni bleef druk. 25 Juni het vijfenzeventig jarig bestaan van de fanfare "Moed en IJver", 27 juni landjuweel Etten-Leur, 3 juli helpen met het Mewa-toernooi fanfare. Op 21 augustus werd de bedevaart naar Tienray gehouden. Dit jaar op initiatief van het gilde weer te voet, in de hoop dat een goed voorbeeld zal worden nagevolgd. Op 23 augustus werd een serenade gebracht voor gildebroeder Gerrit Kessels vanwege het ontvangen van een koninklijke onderscheiding en op 24 augustus een serenade voor dorpsgenoot Antoon Hofmans, die eveneens een koninklijke onderscheiding had ontvangen. Op 12 september vond de tweede Sacramentsprocessie plaats en op 19 september werd deelgenomen aan het vendel- en tromtoernooi te Oploo. Het Worstkoningschieten in samenwerking met de visclub werd, vanwege het slechte weer, verschoven naar 2 oktober. De gildebroeders maakten kennis met het wedstrijdvissen en de vissers schoten enkele rondjes op de wip. Op het eind van de dag werden de prijzen broederlijk onderling verdeeld. Henny Vissers werd Worstkoning door het laatste stukje van het varken van de boom te schieten. Tevens werden de prijzen van de onderlinge schietwedstrijd uitgereikt. Het onderling vissen en schieten bleek een goed idee en wordt het volgende jaar wat vroeger in het seizoen herhaald.

Jubilaris en gilde "schrijven geschiedenis"

F. van Aerssen

Het Ayense gilde is al in vroegere eeuwen nieuw verbonden geweest met de kapel van de heilige Antonis-abt te Ayen, zoals uit de annalen van het gilde blijkt. Het gilde moet rond de bouw van de kapel 1572-1577 (of in de tussentijd) zijn opgericht. Konings- en keizerslijsten bevinden zich nog in het gildearchief. In de tijd van Napoleon werd het gilde, zoals bijna alle gilden, op non actief gesteld. In 1902 vond een heroprichting plaats en was het gilde (voor en na de eerste wereldoorlog) zeer actief.

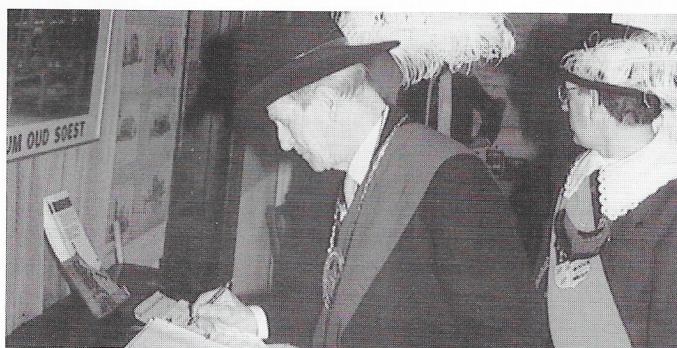
Doch tijdens de crisis in de dertiger jaren werden de activiteiten op een laag pitje gezet. In 1937 kwam hierin verande-

ring. Jan Coppus uit Horst was bakkersknecht te Bergen (bij Elbert Niesten) en kocht het historische pand van de vroegere loco-burgemeester Korting te Ayen en begon daarin een bakkerij annex winkel. Thei Simons uit Vierlingsbeek kocht de (in 1852) door kasteelheer Pieter baron de Liedel de Well gebouwde windmolen op de "Bamberg" te Ayen. Door de komst van dit duo Jan en Thei beter bekend als "Half gemalen/half gebakken", kwam er een opleving in het stille Ayen. Na bij herhaling te hebben gesproken over heroprichting van het Ayense gilde, geven Jan Coppus, Thei Simons en Harrie Wijenberg op 5 oktober 1938 (kermiswoensdag) aan Frans van Aerssen opdracht om op zondag 9 oktober op het kerkbord te Bergen een oproep te plaatsen, om op de zondag daarna in het veerhuis te komen, om te trachten het gilde te heroprichten. Vijfentwintig personen, waaronder Frans van Aerssen gaven zich als lid op. Jan Coppus werd voorzitter, Piet Wolters secretaris. Harrie Wijenberg penningmeester, Thei Simons en Petje Linders bestuursleden. Midden 1943 ontstond een bestuursprobleem. Harrie Wijenberg bedankt als bestuurslid en wordt opgevolgd door Frans van Aerssen in de functie van penningmeester. Tijdens de jaarvergadering in 1948 volgt Frans Jan Coppus op als voorzitter en blijft dit twaalfeneenhalf jaar, waarna hij secretaris wordt. In deze periode herstelt hij de traditionele Kopkesmarkt, waarbij Gerrit Josten als veilingmeester fungeerde tot 1986, waarna Frans hem opvolgt. Tevens richtte Frans van Aerssen op 26 december 1963 te St. Hubert (samen met Jaap Rutten en met medewerking van Jan Smulders uit Bergen, Gradje Cornelissen uit Afferden, Jan ten Haaf uit Milsbeek en Grad Albers uit Groesbeek) de geweschutterskring "Gennep en omstreken" op. Jaap Rutten werd voorzitter en Frans van Aerssen secretaris/peningmeester. Ook wordt er een gildefeest en een eerste kleine uniformering (pet met sjerp) door hem tot stand gebracht, alsmede de instelling van de schietwedstrijden tegen "Sint Petrus". Na zijn benoeming als secretaris in 1960 had hij de leiding in de organisatie van de gildefeesten in 1962 en 1972 en de grote gildefeesten in 1977 en 1987, alsmede de organisatie van het gildefeest in Arcen in 1983. Inmiddels was het gilde aangesloten bij de Kring van Gilden Land van Cuijk. Intussen was Frans ook nog voorzitter van het comité voor de uniformering van de schutterij "Sint Petrus". In 1979 werd hij onderscheiden met de medaille in goud verbonden aan de Orde van Oranje Nassau. In 1983 wordt Frans wederom voorzitter en blijft dit acht jaar. Tijdens dit voorzitterschap werd door zijn toedoen de "uniformering" afgeschaft en kreeg het gilde zijn eerste "kostumering" terwijl dit jaar ook weer een groot gildefeest plaats vond. Op 29 oktober 1988 werd hij benoemd tot ere-voorzitter. In 1991 trad hij af als voorzitter waarna hij zich weer als secretaris beschikbaar stelde tot op de huidige dag. De vijftig jaren zijn vol.

Tijdens het koningsfeest in 1993 werd Frans van Aerssen gehuldigd en benoemd als beschermheer van het gilde. Tijdens een druk bezochte receptie mocht hij vele gelukwensen ontvangen en het voltallige college van burgemeester en wethouders kwam hem namens het gemeentebestuur gelukwensen en boden hem de gemeentelijke onderscheiding het "Fonteinje" aan. Ook van de "Geweschutterskring Gennep en Omstreken" kwam het hele bestuur hem feliciteren en hem benoemen tot ere-voorzitter, waarbij hij een prachtige oorkonde kreeg uitgereikt. Alle besturen uit de kring waren vertegenwoordigd, Groesbeek, de Brabantse schutterijen, vele deputaties van gilden uit het Land van Cuijk en uit de Duitse grensstreek. Het Kringbestuur van de Kring van Gilden was niet aanwezig. De drumband van het Ayense Gilde opende deze receptie waarna de fanfare "Les Montagnards" uit Bergen en de show- en drumband "De Kloppers" voor de verdere opluistering zorgden. Na afloop vond het koningsbal plaats, dat tot in de kleine uurtjes voortduurde. Een zeer mooie avond voor de jubilerende echtparen.

Tentoonstelling "Een gilde door de eeuwen heen"

Op initiatief van het Groot Gaesbeker gilde wordt in museum Oud Soest tot eind april een tentoonstelling gehouden met als thema "Een gilde door de eeuwen". De aanleiding was de centrale plaats, die het gilde voortaan in de vaste opstelling zal innemen. Aan de hand van fotomateriaal, zilver, vaandels, trommen en archiefstukken wordt een beeld gegeven van de ontstaansgeschiedenis, de activiteiten van de heren van Gaesbeek en van het gilde en de relaties met de kerk, de Soester gemeenschap en de Brabantse gilden. Op donderdagmiddag 3 februari werd de tentoonstelling geopend door de heer Eug. van Bouwdijk Bastiaanse, in aanwezigheid van tientallen genodigden waaronder afvaardigingen van gemeentebestuur, stichting Oud Soest en het gilde. Na twee korte inleidingen en een historische schets door de federatievoorzitter, werd de tentoonstelling geopend door (onder tromgeroffel en hoornschal) het onthullen van het aankondigingsbord bij de ingang.

De federatievoorzitter tekent gastenboek.

Het museum is zaterdags en zondags geopend (13.30-17.00 uur); groepen ook op afspraak. Naast deze tijdelijke tentoonstelling herbergt het museum een vaste opstelling, waarin een beeld gegeven wordt van de handwerkkleden, die Soest vroeger gekend heeft. Een reis en bezoek meer dan waard!

Feest van St. Agatha

Het Soestse gilde heeft zondag 6 februari het feest van haar patrones gevierd. Aan de eucharistieviering (opgedragen door pastor H. Goddijn) werkten mee: het gildekorps en het parochieel zangkoor, dat de Gregoriaanse gezangen verzorgde. De Mariakerk zat vol. Na de dienst werd de eed van trouw aan het kerkelijk gezag vernieuwd. Daarna verzorgde het tamboer-, hoornblazer-, schutter- en vendelkorps een muzikale en vendelhulde. Deze werden enthousiast door het talrijke publiek gevolgd; ze lieten veel indruk achter. Alle betrokkenen gingen daarna naar het gildehuis, waar documentatie een indruk van het afgelopen gildejaar gaf. Honderden maakten gebruik van de gelegenheid de tentoonstelling in museum Oud Soest te bezoeken. Deze oogstte veel lof. Al met al een gezellig samenzijn.

Baronie en Markiezaat

Boomschieten in Rijsbergen

Tijdens de Rijsbergens kermis wordt om de drie jaar het boomschieten gehouden. Het is een strijd tussen de twee plaatselijke gilden van Sint Bavo en van Sint Joris. De schutters schieten daarbij met de kruisboog op plankjes - de "vogels" - die op een metershoge paal geplaatst zijn. De feestelijk uitgedoste gilden werden door fanfare St. Cecilia bij hun lokaties opgehaald. Daarna werd naar het huis van burgemeester N. de Jaeger getrokken. Hij is ere-deken van de

twee gilden. Nadien werden de schutters begeleid naar een weiland, gelegen aan de Bredaseweg, waar de "boom" met de "vogels" stond opgesteld. Burgemeester De Jaeger viel de eer te beurt om als eerste een poging te wagen een plankje te raken. Echter zonder resultaat. De eerste vogel werd geraakt door Jan Roelands van het Sint-Bavogilde. Zijn gildebroeder Gerard Boot, schoot als tweede raak. Dat ook de broeders van het Sint-Jorisgilde goed kunnen schieten, bewees de hoofdman Cees Pellens. Hij haalde vogel nummer drie naar beneden. Nummertje vier werd precies in het midden geraakt door Piet Damen van het Sint-Bavogilde. Na een uur en tien minuten legde Piet Adriaansen van het Sint-Jorisgilde aan, om tenslotte het laatste plankje er af te schieten. Na deze goed verlopen verschietsing togen de twee gilden naar het gildehuis van het Sint-Jorisgilde. Daar werden de gelukkige schutters beloond met een fles "koppijnwater". Sint Bavo mag zich winnaar van het boomschieten 1993 noemen.

Afsluiting van een groots landjuweel

Vele afgevaardigden van federatie, kringbesturen, gilden en andere genodigden gaven op 20 november acte de présence, in het Turfschip van Etten-Leur, ter afsluiting van het landjuweel. Hoofdman, Jan van Harssel, memoreerde in het kort alle activiteiten, welke in het kader van het landjuweel met veel inhoud en succes, waren georganiseerd. In het gildebos werden 227 bomen geplant. Het was een fascinerend gezicht: gildebroeders in kleurrijke kostuums, overheden, burgemeesters, wethouders en particulieren probeerden hun boom zo goed mogelijk de grond in te krijgen. Na deze "ceremonie" trok het bonte gezelschap naar het Turfschip. Na een drankje en hapje werd daar het eerste landjuweelboek aan burgemeester drs. M. v.d. Ven aangeboden. Ook werden de video's van het landjuweel en het voorprogramma gepresenteerd. Op een daverende feestavond werden alle medewerkers nog eens extra in het zonnetje gezet. Dank aan allen, die er toe hebben bijgedragen dat het landjuweel 1993 zo geslaagd is.

Landjuweelboek

"Landjuweel 1993 Etten-Leur", zo luidt de titel van een fotoboek over het landjuweel. Die dag heeft een legertje fotografen alles en iedereen op de voet gevolgd. Alle onderdelen komen in het boek aan de orde. "Landjuweel 1993. Meer dan een spel", schrijft commissaris van de koningin in Noord-Brabant, mr. F.J.M. Houben. In tientallen foto's (zowel in kleur als in zwart-wit) is vastgelegd wat hij daarmee precies bedoelt. Veel gilden zullen zich er in terug vinden. Als relatiegeschenk is het een representatief cadeau. Elke liefhebber van het Brabantse gildewezen zal dit boek in de kast willen hebben. (uitgave van het Sint-Hubertusgilde Leur, 1993, 96 blz., gebonden in harde kleurige omslag, kosten: f 50,-) De video's (landjuweel en voor-activiteiten) kosten ieder f 40,-. Alle prijzen zijn exclusief verzendkosten. Te bestellen: A. Boot, Korte Brugstraat 28, 4871 XS Etten-Leur, tel.: 01608-13270. ■

oud Nieuws xv

(Berichten uit Meijerijsche Courant
1890-1915)

HOOG- EN LAGE MIERDE (vervolg) Sint-Sebastiaangilde (Lage Mierde)

11 mei 1907:

"Bij de laatste gehouden aanbesteding van onze St.-Sebastiaan Gilde kwam het zoover totdat men ten laatste op ieder vat bier dat wordt verbruikt door de Gilde nog f 2,- toegeeft behalve gratis tappen. Het gilde kan alzoo wel voordeeligen teren. Ons lijkt het zoo wat een reclame voor het overbekende drukke café van Peerke en Jana (voorheen L. Fiers) dorps-herberg van Lage Mierde."

1 juni 1907:

Het. St.-Sebastiaangilde Lage Mierde hield maandag en dinsdag haar jaarlijkse teerdagen.

7 mei 1908:

"Gisteren had de jaarlijkschen aanbesteding van het St.-Sebastiaan Gilde plaats". Na levendige discussie besloot men bij v.d. Aa-Fiers te blijven.

7 augustus 1909:

Henricus Wilhelmus van Loon wordt door het St.-Sebastiaangilde en door het St.-Ambrosiusgilde naar zijn laatste rustplaats gebracht.

23 april 1910:

De koning van St. Sebastiaan - H.W. van Loon - is gestorven. De gilde besloot om koning te gaan schieten. Men veranderde van gildehuis. Nu heeft C. Verspaandonk de gilde aangenomen.

24 mei 1910:

Op 30 en 31 mei zal het St.-Sebastiaangilde teren en koningschieten, wat sinds onheuglijke tijden niet meer gebeurd is. "Men oefent al dagen op een van de Molenwieken, zodat de vogel zeker wel geraakt zal worden."

30 mei 1910:

De eerste teerdag van St.-Sebastiaangilde werd gehouden. Na de H. Mis ging men koningschieten. Dat was iets wat in geen 30 jaar had plaatsgevonden. J. van Rijthoven had er wel een stuk afgeschoten, maar het eerste schot van de hulppostbode - P. Veron - deed de vogel in een keer vallen. De nieuwe koning werd daarna rondgeleid door het dorp.

2 juni 1910:

Op 31 mei werd de tweede dag teerdag van het St.-Sebastiaangilde gehouden "vol afwisseling en naar ieders genoegen."

8 april 1911:

(+ Dat er door het St.-Sebastiaangilde een nieuwe wind waaide moge blijken uit het volgend bericht)

"Evenals op meerdere plaatsen bestond hier van oudsher de gewoonte om bij het overlijden van een lid der St.-Sebastiaangilde (+ Lage Mierde) een vat bier te drinken. Den laatsten tijd echter is dit afgeschaft en wordt de overleden broeder in ruime mate bedacht door gebed. Voorwaar een meer edeler gebruik."

18 mei 1911:

Het St.-Sebastiaangilde koos W. Swaanen Sr. als hoofdman in plaats van J. van Dooren, die bedankt had.

27 mei 1911:

Het St.-Sebastiaangilde zal bij gelegenheid van beide teerdagen, dit jaar een grote onderlinge prijsverschietsing houden.

3 juni 1911:

Het St.-Sebastiaangilde Lage Mierde en het St.-Jorisgilde te Hooge Mierde teerden. De correspondent "bejubelt" in de krant in alle toonaarden het nut van het teren en van de gilden.

St.-Ambrosiusgilde (Lage Mierde)

27 september 1902:

Het St.-Ambrosiusgilde te Lage Mierde hield jaarlijks teerdagen bij Wed. v. Loon. Elke dag ging men 's morgens naar de kerk. Dit jaar waren er 15 nieuwe leden.

19 september 1907:

"St.-Ambrosius Gilde vierde Maandag en Dinsdag (16-9 en 17-9) haar gewoon jaarlijksch teerfeest bij de Wed. v. Loon."

HOOGELOON Sint-Jorisgilde

15 oktober 1904:

Het St.-Jorisgilde schoot met de kermis koning. De burge-meester schoot driemaal. Daarna schoot de Hoofdman, de heer Schoenmakers, driemaal. De heer C. Willems werd koning. De dag werd verder genoeglijk doorgebracht in de gildekamers. De volgende dag werd er prijsgeschoten. Tien nieuwe leden meldden zich bij de gilden aan. ■

(wordt vervolgd)

J.M. Oomen

NIEUWS MET NAMEN

Kwartier van Oirschot

Vijf zilveren jubilarissen

De viering van de patroonsdag van gilde Sint Sebastiaan Hilvarenbeek op dinsdag 25 januari had een bijzonder karakter. Naast de begroeting van twee nieuwe leden (Hans van Oort en Joop Verhoeven) werd het feit herdacht dat vijf leden hun vijftienvig jarig lidmaatschap op die dag konden vieren. Het waren: Mevr. B. de Brouwer-Michels, Mevr. A. de Wit-Brouwer, Piet Abrahams, Dré Michels en Bernard van Trier. Piet Abrahams kreeg de kringonderscheiding uitgereikt voor zijn vele verdiensten voor het gilde en zijn werk (gedurende achttien jaar) voor de kringcommissie handboog op doel.

Piet Abrahams wordt door kringvoorzitter gefeliciteerd.

Kempenland

Een bijzondere jubilaris

In 1967 kocht hij voor dertig gulden het vaandel en daarmee het recht om het hoofdvaandel gedurende de rest van zijn leven te mogen dragen. Jan Verweijen is dan ongeveer al 24 jaar lid van het Sint-Petrus-Banden Gilde te Schaft. Nu anno 1994 (27 jaren later) draagt hij het vaandel nog. Alleen bij grote optochten laat hij het aan zijn plaatsvervanger over. Jan Verweijen, 90 jaren oud, vierde op 12 november zijn vijftig jarig jubileum als gildebroeder, vendelier en vaandrig.

Vaandrig Jan Verweijen.

Bij deze gelegenheid bood het gilde hem een receptie aan. Velen kwamen deze krasse en trotse gildebroeder feliciteren. Iedere zondagmorgen, wanneer de gildebroeders bijeenkomen om onderling te schieten, is Jan present. Alleen het schieten doet hij niet meer. Hij komt er trouw

zijn borreltje drinken; samen met zijn gildebroeders.

Koude ribstukken en warme worst

Op zaterdag 11 september vierde het H. Kruisgilde Gerwen zijn patroonsdag met als hoogtepunt het koningschieten. Hun patroonsdagviering valt rond de feestdag van de Kruisverheffing op 14 september. Om kwart over negen trok het gilde vanaf het gemeenschapshuis naar de kerk voor de gildemis waarin Ere-deken pastoor van Dooren voor ging. Zoals de laatste jaren te doen gebruikelijk offerde de aftredende koning, W. van Hout, voor de eucharistieviering een gildekaars, die op het altaar ontstoken werd. Na de H. Mis en hernieuwing van de eed-van-trouw aan het kerkelijk gezag, trok men naar het gildehuis aan het Lankveld waar enkele gildezusters voor een voortreffelijke koffietafel gezorgd hadden: koude ribstukken en warme worst. Na de maaltijd, terwijl de gildebroeders zich vermaakten met het leggen van een kaartje, werd de schutsboom in orde gemaakt voor het koningschieten. Na het vrijen van de boom door Ere-deken pastoor van Doorn was de strijd voor het koningschap open. Een twintigtal gildebroeders had zich hiervoor aangemeld. Gaf meestal de vogel zich rond het tachtigste schot gewonnen, deze keer waren 125 schoten nodig. Het was gildebroeder T. van der Ham die het laatste schot loste en daarmee het koningschap voor een jaar verwierf. Na enig beraad kon hij door de overheid als zodanig worden geaccepteerd, waarna de nieuwe koning te kennen gaf de functie te zullen aanvaarden.

Koning T. v.d. Ham

Na diens installatie werd door alle gildebroeders met het traditionele gildebier een toast op hem uitgebracht en werd een korte rondgang door het dorp gemaakt. Door menige kastelen werden de glazen gevuld.

De patroonsdagviering werd besloten met een door enkele gildezusters verzorgde, warme maaltijd en een gezellig samenzijn in het gildehuis.

Het Sint-Jorisgilde Zesgehuchten heeft weer een koning

Op 9 september 1993 overleed koning Jan van Gog waardoor het gilde voortijdig geen koning had. Op 6 november daarop volgend kwamen de gildebroeders bijeen om te schieten voor een nieuwe koning. Het zou mogelijk de laatste keer zijn dat het gilde met het geweer koning schoot. Sinds het gilde over een eigen kruisboogschietterrein beschikt, wordt de kruisboog steeds meer gehan-

teerd en het geweer geleidelijk verdrongen. Na de gildemis en koffietafel ontbrandde om twee uur de strijd, waaraan tien gildebroeders deelnamen. Bij het 113e schot velde Dirk-Jan Doensen de vogel en hij mag zich daardoor tot september 1996 koning noemen. Zijn vrouw Miranda, dochter van keizer Jan de Greef, aanvaardde met graagte het koninginnenchap. Na de inhuldiging van het koningspaar werd geschoten voor koningsdeken. Het 28ste schot bracht al uitsluitel en Georges Kregel werd koningsdeken. De hoogtijdag werd afgesloten met een receptie en feestavond in eigen gildehuis.

Koningsspaar Dirk-Jan en Miranda Doensen.

Jubilarissen en patroonsviering

Op 11 november vierde het Sint-Martinusgilde Tongelre haar patroonsfeest. De feestdag begon om tien uur met een gildemis, waarin ere-deken pastor Bressers voorging. De mis werd gevolgd door de hernieuwing van de eed-van-trouw aan het kerkelijk gezag, vendelgroet en de uitbeelding van Martinus en de bedelaar. Het gilde trok daarna naar basisschool 't Hofke, waar voor de schooljeugd een vendeldemonstratie werd verzorgd. De teerdag werd verder gevierd in zaal Hofzicht. Daar werden twee gildebroeders gehuldigd vanwege hun 25 jarig lidmaatschap: Tonny van de Boomen en Jan van der Voort. Jan van der Voort werd extra gehuldigd, omdat hij al die tijd zo'n actief gildebroeder is geweest: bedelaar, schutter, standaardruiter, Martinus. Hij was koning van 1980 tot 1984 en van 1992 tot heden. Van september 1980 tot september 1981 was hij schutterskoning. Ook is hij lid van de kringcommissie standaardrijden. Beide jubilarissen kregen de zilveren jubileumspeld van het gilde opgespeld.

Peelland

Onderscheiding voor gildezuster

Een onverwachte pauselijke onderscheiding op de optrekday van het gilde van Sint Antonius en Sebastiaan Gemert was er op 22 januari 1994 voor gildezuster Truus Michels-van Thiel voor meer dan 50-jarige bijna dagelijkse zorg voor de Sint-Antoniuskapel van het gilde. Pastor G. Hogema verraste aan het einde van de preek tijdens de gildemis mevrouw Michels met de Pauselijke orde Pro

Ecclesia et Pontifice. Geheel beduusd van de hoge eer onderging zij onder een daverend applaus van gildebroeders en -zusters, familieleden en bekenden, de ceremonie van bekendmaken en uitreiken. Het thema van de preek was trouw en van deze vrouw - en dat gold ook voor haar op 15 november j.l. overleden man - kon met recht van trouw worden gesproken. Trouw aan het gilde en zijn schutspatroon in de dagelijkse zorg van openen en sluiten, schoonmaken, bloemenverzorging, zorg voor kaarsen voor de kapel. Trouw ook voor de altijd rijk gestoffeerde ontvangst van het gilde tijdens het koningschieten en bij de vele persoonlijke bezoeken van gildebezoekers zo maar of bij werkzaamheden aan de kapel. Met recht wordt zij soms gildemoeder genoemd. De onderscheiding was echt verdiend, evenals die voor haar echtgenoot. Diens voortijdig overlijden had de uitreiking vertraagd.

Truus Michels-van Thiel (l.).

Diamant, goud en zilver

Het gilde van Sint Antonius en Sebastiaan huldigde op 22 januari de diamanten gildebroeder Antoon Jaspers; al vele malen gehuldigd voor zijn gildetrouw, laatstelijk nog tijdens de Sint-Antoniusviering. Hij trok op die dag en ook op de optrekdag mee op naar de kerk. Goude Pieter Penninx is bekend als promotor van het vendelen (voorzitter kringvendelcommissie, lid federatievendelcommissie van die van het O.L.S., jurylid en opleider). Midden in de tweede wereldoorlog trad hij volgens de protocollen als nieuwe deken tot het gilde toe. Albert van Dommelen (40 jaar lid) en Jan Oenninx (10 jaar voorzitter) werden bescheiden gehuldigd. In het geweld der grote getallen, staken die van hen maar povertjes af.

Nieuwe deken Stefan van Zeeland Mzn in gezelschap van opa, precies 65 jaar geleden tot nieuwe deken gekozen.

Stefan van Zeeland Mzn werd tot nieuwe deken gekozen. Hij is de vierde deken, die uit het stamhuis wordt gekozen. Voorgangers waren zijn grootvader Jan Willem van Zeeland, oud-oom Antoon

van Zeeland en voorzitter Jan Penninx. Het huis was, onder andere door de buurt (waaronder de koning van het Sint-Jorisgilde!), met veel groen versierd. Deze laatste vond het voor de buurt zo'n grote eer, dat hij op champagne trakteerde, nadat de nieuwe deken aan zijn woonhuis was geïnstalleerd door afgaande deken Jorlan van Zeeland en de buurmeisjes Inge van de Laar en Willemijn Verkampen. Daarna begeleidde het gilde de nieuwe deken naar het gildehuis voor de gilde-avond. Onderweg werd het gilde dikwijls staande gehouden voor felicitaties en traktaties.

Maasland

Kruisboog en geweer

Op de zondagmorgen tijdens de zomermaanden organiseert het Gilde Sint Catharina uit Den Dungen voor haar leden onderlinge oefenschietwedstrijden met kruisboog en geweer. Eerst tien pijlen met de kruisboog, daarna tien kogeltjes met geweer. Tien wedstrijden tellen voor de einduitslag. Afgelopen seizoen eindigde Cor van Ewijk als eerste, gevolgd door Ton Smits en Eeg van Helvoort.

Ere-zilver

De heer J.P. de Haan uit Drunen is onderscheiden met de Eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje Nassau. De Haan kreeg deze onderscheiding omdat hij 40 jaar als elektrotechnisch onderhoudsmonteur werkzaam is geweest in de metaalsector. Hij is al ruim 40 jaar gildebroeder van de Onze Lieve Vrouwe Schuts te Elshout, vanaf 1951. In 1983 trad hij toe tot het bestuur van de Schuts. Vanaf 1989 is De Haan belast met het bestuur van het archief en het onderhoud van de gilde- en gildeonderscheidingstekens. De onderscheiding werd vrijdag 7 januari uitgereikt door burgemeester H. Breeveld.

Ere-goud

Wim van de Ven, schutsdeken van het Sint-Barbaragilde te Veghel, ontving op zaterdag 18 december de Eremedaille in goud verbonden aan de Orde van Oranje Nassau. Dat gebeurde tijdens een receptie bij gelegenheid van zijn afscheid als mede-directeur van het bouwbedrijf L. v.d. Ven. Burgemeester Keijzer spelde hem de onderscheiding op. Hij prees Wim als gildebroeder van het eerste uur, als jager die de wildstand in stand helpt houden en als bouwer. Koning Cor van Schie wenste hem namens het gilde geluk. Hij dankte hem onder andere voor zijn deel aan de organisatie van de Kringdag van Maasland op 12, 13 en 14 juni 1992. Broer Jan trok weliswaar de kar, "maar Wim duwde die".

"gouden" Wim van de Ven (2e v. r.).

foto: Dries van Bergeijk, St. Oedenrode

Daar komen de schutters

Het schuttersgilde Sint Catharina in Herpt heeft op 27 november haar jaarlijkse statiedag gehouden. Om vier uur was de jaarvergadering in café De Ploeg. Een feestelijke vergadering waarin nogal wat hulde ten deel viel aan de kampioenen van 1993. Dat waren in de categorie opgelegd, gerekend over zeventien wedstrijden, Kees van Mierlo, en in de categorie vrije hand Kees de Kort. Kees de Kort, hoofdmans van het gilde, en Riet de Kort-Slegers (deken-schrijver/rentmeester) werden gehuldigd met hun 25-jarige lidmaatschap. Na een toespraakje waarbij veel dank werd overgebracht voor hetgeen zij al die jaren hebben gedaan voor het gilde, kregen de jubilarissen een zilveren embleem opgespeld en ontvingen zij tevens een groot boeket bloemen.

Ook nieuwe leden zijn aangenomen. Nadat die in de vergadering aanwezig waren, sprak de hoofdmans de wens uit dat het goede schutters worden, want daar zit het gilde om verlegen. De hoop uitsprekend dat 1994 een succesvol schietseizoen wordt, sluit de hoofdmans de vergadering met de christelijke groet. Na afloop van de vergadering was er om zeven uur een H. Mis, voor de levende en overleden leden van het gilde. 's Avonds werd in het gildehuis de feestavond gehouden waar de "inwendige mens" niets tekort kwam.

Drie maal zilver

Tijdens de jaarvergadering van het Oisterwijkse gilde Sint Sebastiaan op 22 januari, zijn drie leden gehuldigd vanwege hun 25-jarig lidmaatschap. Voor het eerst ook een gildezuster. Hoofdmans Wim Knevel sprak een kort woordje tot de jubilarissen, voordat hij ieder een zilveren schildje overhandigde. Tot mevrouw Nellie Biemans (78) sprak hij een dankwoord, speciaal ten aanzien van haar weloverwogen adviezen bij soms moeilijke beslissingen. Peter Swinkels en Jo Scholtze, beiden 43, werden dank gezegd voor hun inspanningen als vendelier. Tevens memoreerde de hoofdmans bij Jo nog aan zijn zeer goede schutterskwaliteiten met de handboog, zowel in als buiten het gilde.

Dames voor gezelligheid

Bij Kring Dommelgroep zijn zeven gilden aangesloten die naast een jaarlijkse gildedag ook onderlinge schietwedstrijden organiseren voor geweer en kruis-

boog. 's Zomers op de zaterdagavond met geweer en 's winters op de zondagmorgen met kruisboog. Om de gezelligheid te vergroten mogen ook gildezusters meeschieten. Van de zeven wedstrijden tellen er vijf voor de einduitslag. De achtste wedstrijd is het in Den Dungen afkampen en worden tevens de uitslagen bekend gemaakt. De eerste tot de laatste schutter heeft een prijs. De beste van het afgelopen jaar was bij de dames Sjan Smits van Sint Catharinagilde uit Den Dungen. T. Verhagen van het Vughtse Sint Barbara-Sint Sebastiaangilde was de beste heer. M. v.d. Loo van het gilde Sint Joris-Sint Catharina uit Gemonde eindigde als eerste bij de senioren. Den Dungen leverde ook het beste viertal.

Gildeheer en schutsvrouw

Zondag 12 december vierde het gilde Sint Barbara uit Dinther de eucharistie voor haar patroonheilige Sint Barbara, en alle overleden gildebroeders. Deze plechtige viering in de Sint-Servatiuskerk werd voorgegaan door de nieuwe pastoor, F. v. As, en de schutsbroeders V. d. Velden en eerw. heer Schoonen. In deze door de eigen gildeleden gezongen mis zijn helaas geen nieuwe gildebroeders geïnstalleerd. De nieuwe pastoor werd geïnstalleerd tot gildeheer van het Sint-Barbaragilde. Zeer verdiend installeerde het gilde Ingrid Verhoeven-v. Lankveld tot schutsvrouw. Zij was tien jaar "Barbara" van het gilde. Bovendien was Ingrid een goede moeder voor de pages, en ook vaak te zien bij het ophalen van oud papier. Daarnaast is zij lid van de evenementencommissie. In het gildekoor laat de schutsvrouw ook haar stem horen.

Cathelijnn v.d. Meyden wordt de nieuwe "Barbara". Na de mooie eucharistie ging het gilde naar café De Toren waar de koffie en het worstebrood klaar stonden. Deze waren (inmiddels traditioneel) geschonken door Ben en Betsie Hermans en Tinus Verhagen. De hoofdmans heette iedereen van harte welkom en dankte de commissies voor het slagen van de Barbara-viering. Voor Willem v.d. Leest en Patrick van Zutphen was er nog een dankwoord en een kadobon voor de jaren dat ze page zijn geweest.

Om drie uur werd begonnen met het bevrijden van de koningsvogel door burgemeester Hahn en pastoor Holtus waarop een spannende strijd om het koningschap begon, waaraan door ongeveer dertig gildebroeders werd deelgenomen. Onder grote belangstelling wist Joep v.d. Haan met het 405de schot de vogel naar beneden te schieten. Aansluitend werd hij geïnstalleerd en trok het hele gilde naar de plaatselijke café's. Op zaterdag 10 juli werd de receptie voor de nieuwe koning en koningin gehouden.

Koningspaar Joep en Nora v.d. Haan.

Koningsfeest te Ayen

Hay van Petje Linders met koningin.

Baronie en Markiezaat

Bazuinblazende koning

Op zaterdag 2 oktober 1993 lukte het Jos Huijben koning te worden van het Sint Willibrordusgilde te Alphen. Met zijn 'huis, tuin en keuken handboog' wist hij het laatste stuk van de vogel naar beneden te halen, na een zeer spannende en zenuwslappende finale. Alle andere gerenommeerde schutters borgen hun bogen met vizieren, stabilisatoren, pols- en borstbeschermers, inclusief stalen zenuwen, met gebogen hoofd, op in hun koffer. Ze waren verslagen door ... een bazuinblazer! Bazuingeschal klonk er vanaf de kerktoeren ten teken dat er een nieuwe gildekoning was. Dit keer schalde het echter iets minder luidruchtig, immers de kersverse Brabantse kampioen bazuinblazen was er zelf niet bij. Na een prachtige vendelhulde door de vendeliers Johan van de Broek en Kees Vromans, die eens even lieten zien wat akrobatisch vendelen op hoog niveau was, liep de nieuwe koning, als enige over het gildevaandel, als eerste het gilde huis binnen en kon vervolgens eenieder de nieuwe koning en koningin persoonlijk feliciteren.

Koning Jos Huijben

Twoe bruidsparen

Ja, u leest het goed, twee gildehuwelijken bij het Sint-Sebastiaangilde te Oudenbosch. Op 16 april 1993 trouwde de jongste gildebroeder Jack Wagemakers met Diana de Jong. De plechtige H. Mis was in de parochiekerk te Hoeven, voorganger was pastoor De Gilde, wiens naam zeer toepasselijk was in deze. Het Sebastiaangilde heeft dit meegevierd en vormde, voor de kerk van Hoeven, waar de plechtige inzegening plaatsvond, een erehaag met het gildevaandel en de kruisbogen. Jack is lid vanaf 3 april 1991 en naast het broederschap beoefent hij actief de kruisboog-sport. Als zoon van de Dekenschrijver is hij reeds jaren bekend met het gilde.

Echtpaar Wagemakers-de Jong.

Op 8 oktober 1993 trouwde vaandrig Harrie Hoendervangers met Astrid Hoppenbrouwers. Ook deze plechtige H. Mis was weer in dezelfde kerk, St. Jan de Doper te Hoeven met pastoor De Gilde wederom als voorganger, deze stelde het ten eerste op prijs dat ook hier het Sint Sebastiaangilde zo talrijk aanwezig was. Voor de ingang van de kerk werd een ereboog met kruisbogen gevormd, waar het vaandel uiteraard een zeer speciale plaats innam. Harrie is lid vanaf 2 oktober 1988 en is, als vaandrig, officieel bedigd op 18 januari 1992.

Echtpaar Hoendervangers-Hoppenbrouwers.

Land van Cuijk

Nieuwe koning

Op 13 juni 1993 werd er door het Sint-Antoniusgilde Blitterswijk koning geschoten. Om één uur werd begonnen met het jeugdkoningschieten waarbij het jongste lid Ralf Hendrix met het 166ste schot zich koning schoot. Bij de gildezusters was het Angelique Hofmans, die met het 123ste schot de vogel afschoot.

IN MEMORIAM

Kempenland

Sint-Jorisgilde Zesgehuchten

Op 9 september 1993 overleed Jo van Gog (65) sinds 1991 koning en vanaf 1951 standaardrijder. Jo kwam bij het gilde toen in 1951 de familie van Gog gevraagd werd een paard met ruiter aan het gilde beschikbaar te stellen. Meer dan veertig jaren is Jo het gilde trouw gebleven en hij heeft al die jaren de weg vrijgemaakt. Jo was de mening toegedaan dat je als gildebroeder moest proberen om tenminste éénmaal koning te worden. In 1991 deed hij zijn woord gestand: hij schoot zich koning. Binnen Kring Kempenland was hij actief als lid van de commissie standaardrijden namens District Oost. Voor zijn vele verdiensten zowel binnen zijn eigen gilde als de kring werd hij op Sint-Jorisdag 1991 onderscheiden met het Zilveren Schild van Kring Kempenland.

Jo van Gog

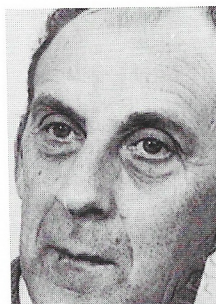
Jan van den Hurk

Sint-Agathagilde Heeze

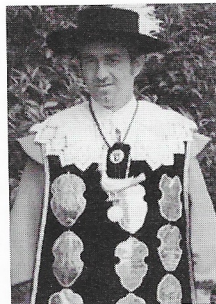
Na meer dan 25 jaar vaandrig te zijn geweest, overleed op 13 oktober 1993 Jan van den Hurk (46). Zijn overlijden kwam niet onverwacht. Jan was jaren ernstig ziek. Was er aanvankelijk nog hoop op genezing, meer en meer kwam vast te staan dat zijn ziekte ongeneeslijk was. Desondanks bleef hij zijn gilde als vaandrig trouw; met als een van de hoogtepunten de kringgildedag in 1992 te Heeze. Voor zijn verdiensten (voor zowel zijn gilde als Kring Kempenland) was hij onderscheiden met het Zilveren Schild van Kring Kempenland.

Sint-Lambertusgilde Meerveldhoven

Op woensdag 10 januari overleed gildebroeder en oud-tamboer Theo Gijsbers (61). Een markant figuur. Hij was betrokken bij diverse verenigingen binnen Veldhoven. Zat in de organisatie van de grote en de kinderoptocht met carnaval, maar was bovenal gildebroeder. Hij was een fanatiek kruisboogschutter en nam deel aan bijna alle wedstrijden of het nu goed of slecht weer was. Voor al zijn verenigingswerk ontving hij in 1993 de cultuurpenning van de Gemeente Veldhoven.

Theo Gijsbers

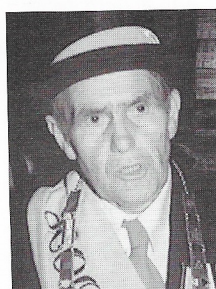
Leo Verberne

Sint-Nicolaasgilde Valkenswaard

Een paar dagen voor de patroonsdag overleed op 2 december Leo Verberne. Sinds 1 augustus 1962 was hij gildebroeder. Op 14 september 1973 schoot hij zich tot koning en was vanaf 1975 lid van de overheid, waarin hij diverse functies bekleedde. Leo was er de persoon niet naar om voorop te staan. Hij had een hekel aan discussiëren. Hij wilde gewoon gildebroeder zijn. Behulpzaam zijn, dat was zijn taak in het gilde, zijn gezin en voor zijn buurtgenoten.

O.L. Vrouwegilde Eersel

Rond de jaarwisseling moest Kring Kempenland afscheid nemen van twee markante en grote gildebroeders Geert van der Aalst en Martien van den Berk. Op 13 december overleed Geert van der Aalst (70), hoofdman van het Onze Lieve Vrouwegilde te Eersel en actief lid van de S.A.T.-commissie van de kring. Iedereen wist dat Geert ernstig ziek was, maar hij liet zich daarover niet uit. Zijn gilde en de heemkunde dat was zijn leven. Vaak was hij te vinden in het Streekarchief Regio Eindhoven Kempenland, om historische gegevens na te vorsen. Geert was gildebroeder in hart en nieren. Een echte hoofdman die zijn gilde (met een bestaan van honderden jaren) ook in deze tijd bestaansrecht gaf en de gebruiken en tradities wist te plaatsen. Geert was een gelovige mens en hierover kon je met hem goed praten. Bij problemen stelde hij de mens altijd centraal.

Geert v.d. Aalst

Martien v.d. Berk

H.-Kruisgilde Gerwen

In de nacht van 1 op 2 januari overleed geheel onverwacht Martien van den Berk (65); hoofdman en keizer van het H.-Kruisgilde te Gerwen en districtsraadsheer voor District Noord van Kring Kempenland. In 1957 nam Martien op 29 jarige leeftijd de leiding van het

destijds min of meer kwijnende gilde. In betrekkelijk korte tijd wist hij het uit te bouwen tot een bloeiend gilde, dat hij met gepaste trots presenteerde tijdens de Hoofddliedendag 1993 te 's-Hertogenbosch op 9 oktober. Naast al zijn activiteiten voor het gilde, was hij ook binnen de Gerwense gemeenschap vaak de stimulator en organisator van allerlei evenementen. Ook zijn inbreng als kringbestuurder is van grote betekenis geweest. Zijn charisma wist alle tegenstellingen te overwinnen. Uitgerekend dit jaar zou hij zijn gouden jubileum als gildebroeder vieren, wat hij beschouwde als een mijlpaal in zijn (toch al rijke) gildeleven. Helaas zal hij dat niet meer mogen beleven. Voor zijn verdiensten voor de kring en het gildewezen in het algemeen was Martien ondermeer onderscheiden met het Zilveren Medailon van Kring Kempenland.

Gilde Sint Lucia Steensel

Op 20 december 1993 overleed gildebroeder Willem Bierens (91). Willem was gildebroeder in hart en nieren. Hij nam zelfs nog op hoge leeftijd deel aan de activiteiten van zijn gilde. Ook als het gilde uittrok was Willem present en trok mee. Al liet zijn gezondheid hem de laatste jaren in de steek; voor een praatje, borreltje en een sigaar was Willem altijd wel te vinden.

Bij de start van het nieuwe jaar, op 1 januari, overleed Bert van Gompel. Bert heeft jammer genoeg maar enkele jaren lid van het gilde kunnen zijn. Maar gedurende die korte tijd heeft hij wel bewezen een echte gildebroeder te zijn. Al die keren dat het gilde iets organiseerde, of het nu teren of werken was; Bert was aanwezig en pakte mee aan.

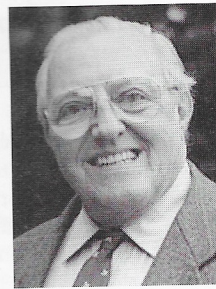
Kwartier van Oirschot

Sint Odolphus Best

Op 14 januari 1994 overleed Antoon Beerens (89). Hij was 50 jaar lid van het gilde, waarvan tussen 1964 en 1966 als koning. Jarenlang was hij lid van de overheid. In 1992 werd hij benoemd tot erelid.

Antoon Beerens

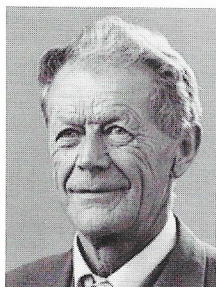

Jan Swinkels

Ere-hopman Jan Swinkels (82) overleed op 24 november 1993. Met zijn groot gemeenschapsgevoel zette hij zich volop in voor verschillende verenigingen. Hij was vijftig jaar lid van zijn gilde. Jaren was hij hopman, later ere-hopman. Verder was hij voorzitter van het jacht-hoorn- en trompetterkorps De Een-dracht, bestuurslid van kleiduifvereniging 't Wanrooys Fortuintje, keurings-scheidsrechter van de KNVB en lid van handboogvereniging De Bosjagers. Bovenal was hij een gepassioneerd jager. Best verloor een graag geziene, warme persoonlijkheid.

Gilde Sint Joris Diessen

Drick Kroot (89) overleed op 1 januari 1994. Hij was 35 jaar gildebroeder. Trouw bezocht hij gildedagen en teerdagen tot zijn gezondheid dit niet meer toeliet. Hij was natuurgenieter in hart en nieren.

Drick Kroot

Piet v. Dorst

Op 9 januari overleed Piet van Dorst (83) na een lidmaatschap van 32 jaar. Op hoge leeftijd bezocht hij nog heel graag de gildedagen en teerdagen. Twee jaar geleden werd hij in een nieuw gildekostuum gestoken, waardoor hij zich weer jong voelde. Biljarten en van vroeger vertellen over het gilde was zijn levensvreugde.

Gilde Sint Joris Middelbeers

Op 11 juni 1993 overleed P. Nouwens (85). Hij was meer dan 25 jaar lid van het gilde en had vooral veel belangstelling voor de historie van het gilde.

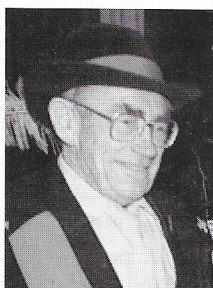
P. Nouwens

Antoon Klaassen

Antoon Klaassen (80) overleed op 15 december 1993. Tijdens zijn meer dan 50 jarige gildebroederschap is hij tweemaal koning geweest en was vele jaren eerste-deken in de overheid.

Gilde Sint Sebastiaan Hoogeloorn

Martien v.d. Heijden

Op 14 januari 1994 overleed Martien van der Heijden (68). Hij was 30 jaar gildebroeder en veroverde in 1974 en 1986 de koningstitel. In de greep van zijn ziekte kon hij de laatste jaren niet meer aan optochten van het gilde deelnemen, maar hij zat wel in vol ornaat langs de kant, waardoor hij toch aanwezig was. "Wie geeft wat hij heeft, is waard dat hij leeft", luidde zijn lijfspreuk, die hij in en buiten het gilde ten volle in praktijk bracht.

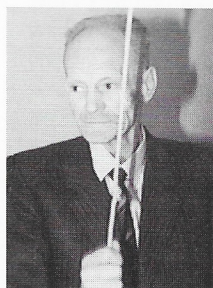

Peelland

Sint-Jorisgilde Deurne

Op 18 november overleed Lena Rooijackers (78). Op 13 september 1960 werd zij de eerste gildezuster. Toen haar man zich op 21 juni 1965 tot koning schoot, ging zij als eerste koningin met het gilde mee. Toen haar man in 1971 het keizerschap verwierf, werd zij de eerste keizerin. Dat heeft ze dus 22 jaar mogen zijn. Zij was een voorbeeldige, altijd aanwezige gildezuster, die door haar opgewektheid en humor alom gezelligheid bracht. Ze was nog vol levenslust en zorgen voor man, kinderen en kleinkinderen. Des te onverwacht kwam het nieuws van haar overlijden.

Gilde van Sint Antonius en Sebastiaan Gemert

Jan Michels

Op 15 november 1993 overleed te Gemert Jan Michels (76), sinds 51 jaren bewaarder van de Sint-Antoniuskapel van het gilde. Hij stond vooraan in de zorg voor de kapel, maar was eenvoudig in woord en daad. Niemand behoefde te weten wat hij ter ere van de heilige deed; in wie hij een groot vertrouwen had, zeker tijdens zijn ziekte. In samenwerking met zijn echtgenote Truus opende en sloot hij dagelijks de kapel, kocht de kaarsjes, doofde ze bij het sluiten, leegde de offerblok, hield de omgeving zuiver en meldde noodzakelijk onderhoud, als hij het zelf niet kon verrichten, aan het gilde. Voor

gildebroeders stond zijn huis altijd open. Het was een rustplaats bij het aanzeggen, verzijken en bij een bezoek aan de kapel.

Maasland

Sint Hubertusgilde - Drunen

Gildebroeder Piet Elshout is op 17 juli 1993 overleden. Piet was mede-heroprichter van het Drunense gilde in 1953. Hij heeft veel en belangrijk werk voor het gilde gedaan. Hij was dan ook niet voor niets benoemd tot ere-deken.

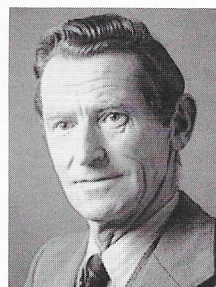
Baronie en Markiezaat

Sint-Jansgilde Wernhout

Vlak nadat hij voor de zesenzeestigste keer het teerfeest had bijgewoond overleed Frans Backx (86), oudste gildebroeder en 65 jaar lid. Ouderman werd hij in 1963 en in 1969 werd hem een koninklijke onderscheiding uitgereikt. In 1988 ontving hij voor zijn zestig jarig lidmaatschap de zilveren medaille en vanwege zijn vijfenzeestig jarig lidmaatschap werd hem in september 1993 een zilveren schildje uitgereikt.

Frans Backx

Janus Kustermans

Nadat Janus Kustermans (62) in mei 1992 een medische behandeling had ondergaan en in juli 1993 nog naar Lourdes was gereisd, leek het vrij goed met hem te gaan. De ziekte stak echter weer de kop op. Hij overleed op 18 december. Het was een gezellige gildebroeder. Nooit deed men tevergeefs een beroep op hem. Voor iedereen stond hij klaar. De reis in november 1990 naar Rome heeft hij op een positieve manier ervaren. Hij droeg het vaandel van zijn gilde. Hij was er maar al te trots op dat de paus over zijn vaandel liep. Op 12 januari was hem nog, vanwege zijn vijftentwintig jarig gildebroederschap, een zilveren medaille uitgereikt.

Dat zij allen mogen rusten in vrede. ■

UIT BRIEVEN

Deze rubriek geeft aan iedereen de mogelijkheid zijn of haar mening te ventileren over alles wat het Noord-brabantse gildewezen aangaat. Bijdragen zijn welkom: bondig en ondertekend. Te lange brieven worden ingekort. Bijdragen blijven voor verantwoording van de inzenders.

Katholiek of rooms-katholiek?

Als men geen bestuursfunctie in het gildewezen meer vervult, kan men wat vrijmoediger over allerlei problemen spreken en schrijven. Vandaar deze brief met betrekking tot een probleem, dat mij al enkele jaren bezighoudt.

Ik heb de volgende feiten vastgesteld: In de statuten van het Sint-Jorisgilde Zesgehuchten komen de woorden "rooms katholiek" niet voor. Evenmin komt dit begrip voor in de statuten van Kring Kempenland. Bij de federatie liggen de zaken anders. In artikel twee lid een van de statuten wordt de r.k. kerk met name genoemd. Aangezien de tekst van het artikel er op duidt, dat hier sprake is van een verwijzing naar het verleden, naar de oorsprong van de gilden, levert dit artikel voor mij geen probleem op. Heel anders is het met het bepaalde in artikel zeven lid een van de betreffende statuten. Daar wordt van bestuursleden van de Federatie geëist dat zij "de Rooms Katholieke godsdienst belijden."

Welnu, door het opnemen van deze bepaling erkent men, dat er ook gildebroeders zijn, die de r.k. godsdienst niet belijden. Tegelijkertijd degradeert men deze gildebroeders tot tweederangs gildebroeders. Immers, zij dienen wel alle plichten als gildebroeder te vervullen, doch zij genieten niet alle rechten. Zij kunnen niet benoemd worden tot bestuurslid van de federatie. Wanneer men dit artikel zeven kritisch beschouwt, is er maar één conclusie mogelijk: Artikel zeven lid een handelt over een vorm van discriminatie! En discriminatie, ook wegens godsdienst, is ingevolge artikel 1 van de grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden verboden. Statuten mogen nooit in strijd zijn met de wet. Dus is het eerste lid van artikel zeven van de statuten van de federatie nietig. Het probleem is duidelijk, maar hoe wordt dat opgelost?

De ideale, dat wil zeggen afdoende, oplossing zou zijn het gewraakte artikel zeven te schrappen. Ik vermoed echter, dat die oplossing voor velen te ver gaat. Er is echter een tussenoplossing, een eerste stap. Ik stel u voor in lid een van artikel zeven het woord "rooms" te schrappen. Dan blijft het begrip "katholiek" gehandhaafd en met dat begrip zullen naar mijn mening de meeste niet-r.k. gildebroeders kunnen leven. Immers: het woord katholiek betekent algemeen. In mijn eigen kerk - de angli-

caanse - wordt in de geloofsbelijdenis altijd gezegd: "And I believe one Catholic and Apostolic Church." Dezelfde zinsnede komt voor in de geloofsbelijdenis van de reformatische kerken. Op basis van gesprekken met predikanten weet ik, dat vele predikanten in de geloofsbelijdenis het woord "algemeen" gebruiken. Maar ook velen zijn voorstanders van het gebruik van het woord "katholiek".

Mijns inziens bestaat er slechts een weg om aan de gesignaleerde discriminatie te ontkomen. Ik verzoek u derhalve de nodige voorstellen tot wijziging van de statuten van de federatie op te stellen en bij de federatie in te dienen. Kring Kempenland heeft immers grote invloed gehad in de federatie. Ik heb dus de goede hoop dat u de noodzakelijke statutenwijzigingen kunt doen aannemen.

A. Morren

Federatie-antwoord:

Uw brief werd door het Kringbestuur van Kempenland aan ons ter behandeling doorgezonden, aangezien het hier de statuten betreft van de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden. Zoals u bekend is, zijn de gilden van oudsher sterk gelieerd aan de rooms katholieke kerk en wel speciaal aan de plaatselijke parochie. Vandaar dat trouw aan het kerkelijk gezag - die regelmatig bij gelegenheden wordt hernieuwd - een vanzelfsprekende zaak is. Dat "kerkelijk gezag" is uiteraard de overheid van de rooms katholieke kerk. Het komt regelmatig voor dat de stijl, de gebruiken en tradities, het religieuze klimaat, de idee van gildebroederschap, de verschillende sportieve en sociale activiteiten ook niet (rooms)katholieke stads- of dorpsgenoten aanspreken. Zodanig dat zij er voor voelen in de gildegelederen te worden opgenomen. De gilden zijn autonoom en kunnen daarom op eigen gezag en onder te stellen eigen voorwaarden de ruimte hiertoe scheppen. Verschillende gilden doen dat dan ook. Zij kunnen daarbij zelf ook bepalen of eventueel ook niet-katholieke gildebroeders tot een bestuursfunctie worden toegelaten.

De Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden staat niet in een hiërarchische relatie tot de gilden zelf, maar men heeft wel bepaald - en statutair vastgelegd - dat alle bestuursleden tot de katholieke kerk behoren en dat is, voortvloeiend uit de aard van deze organisatie, een normale, logische zaak. Dat is geen kwestie van gebrek aan respect of van discriminatie en de grondwet van het koninkrijk is dan ook hier niet in het geding. Overigens zal het u wel bekend zijn dat in rooms-katholieke kringen de termen "katholieke kerk" en "rooms katholieke kerk" door elkaar worden gebruikt en dat in de praktijk aan deze twee uitdrukkingen geen verschillende betekenissen moet worden gegeven. ■

federatiesecretaris R. Haase

KORT NIEUWS

Anjerfonds Noord-Brabant

In het vierde kwartaal van 1993 werd door het Anjerfonds Noord-Brabant een subsidie verleend aan het Gilde St. Sebastiaan en Barbara uit Moergestel als bijdrage in de restauratiekosten van het vaandel uit 1948. Subsidie-aanvragen kunnen het hele jaar door worden ingediend bij het Anjerfonds Noord-Brabant, Brabantlaan 1, 5216 TV 's-Hertogenbosch. Aanvraagformulieren zijn telefonisch verkrijgbaar bij de secretaris van het fonds, de heer J.H.M. van der Bruggen (tel. Provinciehuis: 073-812214)

Dodenherdenking

Vier mei worden overal in Nederland de doden uit de Tweede Wereldoorlog herdacht. In Amsterdam heeft naar traditie de nationale herdenking op de Dam plaats. In Waalre worden ieder jaar de Brabantse gesneuvelden herdacht. In de aan hun nagedachtenis gewijde Sint-Willibrorduskerk ligt onder een door Niel Steenberghe gehouwen zerk het stoffelijk overschot van een van de Brabantse gevallen begraven. De zerk (met in reliëf de wapens van Nederland en Noord-Brabant) draagt de tekst: "Het Brabantse volk eert zijn gesneuvelde zonen, die voor het vaderland vielen en van wie een hier rust tot de dag van de opstanding. 1940-1945." De zerk draagt als randschrift de eerste helft van de zesde strofe van het Wilhelmus: "Mijn schilt ende betrouwen sijt ghy O Godt mijn Heer. Op u zoo wil ick bouwen verlaat my nimmermeer." Rondom het graf zijn de namen van alle omgekomenen in houten rouwborden uitgestoken. Na de herdenkingsdienst in de Parochiële kerk trekt men elk jaar naar de oude Sint-Willibrorduskerk. Vooraf gegaan door ere-wachten van oud-strijdersorganisaties, openen de gilden al jaren die stoet. Na het leggen van kransen, neigen de vaandrags ieder op de beurt het vaandel boven het graf. De aanwezige gildebroeders vormen een erehaag, en roeren de tamboers hun trom, totdat de laatste belangstellende langs het graf gegaan is. Meer dan honderd gildebroeders uit Waalre en directe omgeving (Bergeijk, Dommelen en Eindhoven) nemen altijd deel aan deze herdenking: waardevol en zinvol, zeker in dit bijzondere jaar.

Vendelgroep zoekt contact

Een Italiaanse vendelgroep uit Pisa zoekt contact met gilden, teneinde te komen tot uitwisselingsoptredens. Belangstellenden kunnen zich richten tot: Gruppo Sbandieratori e Musici Pisani, Via A. Cesalpino 7, 56124 Pisa, Italië.

Wapenwijding met oproep tot vrede

Het Sint-Sebastiaansgilde Lommel nodigt iedereen uit om op zaterdag 30 april om

twee uur op het terrein van de Groot Hoef in Lommel hun plechtige wapenwijding bij te komen wonen. Deze wordt verricht door Z.E.H. Rik Ramakers. De jachthoornblazers "De Gezellen van St. Hubertus" uit Zuttendaal zullen de plechtigheid muzikaal opluisteren. Iedere deelnemer ontvangt een gewijd medaillon. Tevens wordt gevraagd de oproep tot vrede te ondertekenen. Daarin wordt opgeroepen de aanmaak en de verkoop van alle oorlogswapens uit te bannen. Deze oproep zal aan Zijne Heiligheid Paus Johannes Paulus II overhandigd worden tijdens zijn bezoek aan België.

Limburgse Schuttersdag in Maaseik

"Hoe weten wij de jeugd te interesseren voor de schutterijen. We kunnen ze lid laten worden van fluit- en trommelcorps. Maar de kunst zal zijn ze, als ze ouder worden, te binden. Misschien moeten we iets naar het onderwijs ondernemen; bijvoorbeeld met lesbrieven. Hoe dan ook, we moeten respect bij de gemeenschap af weten te dwingen." Dat waren woorden van de president van de Oud-Limburgse Schuttersfederatie, de heer L. Stals, tijdens de eerste Limburgse "Schuttersdag". Deze werd 15 januari georganiseerd in maaseik door de Stichting steun aan het schutters- en gildewezen in beide Limburchen. Het eerste lustrum van het Limburgse Schutters-tijdschrift was er de aanleiding toe. Het doel was: informatie verstrekken over allerlei zaken binnen het Limburgse schutterswezen. In zijn bijdrage gaf P. Hermans zijn mening over een eigentijdse inhoud van het schutterswezen. Hij duidde niet op wezenlijke, beschouwelijke achtergronden, maar wierp praktische vragen op. Hoe verloopt een efficiënte informatie-overdracht? Hoe motiveren we de leden? Welke taakverdeling is adequaat? Hoe zetten we automatisering in? Hoe maken we schutterijen aantrekkelijk voor vrouwen? Wat heb je te bieden aan sponsors? De heer Hermans hield zijn betoog onder de titel: "Schutterijen tussen uitdaging en traditie." De tradities waren misschien ver te zoeken en voor Brabantse oren klonk zijn tekst erg zakelijk, weinig beschouwelijk. In een korte geschiedenis schetste de heer J. Walraven het ontstaan en de ontwikkeling van de zogenoemde "Normencommissie" binnen de Limburgse federatie. Hoofdredacteur Pijpers gaf een overzicht over vijf jaar Schutterstijdschrift. De bespiegelingen van L. Stals waren het verrassendst en het meest inhoudelijk. Zijn genuanceerde, voorzichtige standpunt rondom het lidmaatschap van vrouwen binnen het Limburgse schutterswezen was opmerkelijk. Mede door twee huldgingen en het benoemen van de "Chartermeeester van de Oude Limburger", werd het een geanimeerde, vlot verlopen middag. Voor herhaling vat-

baar. Ook een manier voor Brabanders om met het Limburgse schutterswezen in contact te treden.

De gilden trouw

In de persoon van René Hurks uit Amstelveen heeft het gildewezen een groot bewonderaar. In Vught kwam hij op een priesterfeest van zijn oom met de twee gilden uit die plaats in aanraking en genoot er van. Op de tentoonstelling "Het gilde viert" in het Centraal Noordbrabants Museum in 's-Hertogenbosch en verdiepte hij zijn kennis en verloor zijn hart aan het gildewezen. Een aantal jaren was hij in Vught een actief gildebroeder tot een ziekte hem dat onmogelijk maakte. Zijn hart bleef er echter voor kloppen. Sinds 1963 - nu dus dertig jaar geleden - probeert hij vanuit zijn invalidewagen zoveel mogelijk te lezen en te verzamelen - boeken, foto's liturgievieringen, programmaboekjes, krantenknipsels, affiches - over gilden en hun activiteiten. En zo stond hij op 24 mei 1992 ook bij de ingang van de Johanneskapel in Amstelveen toen Mgr. T.A. van Beek - voorheen Lieshout en Gemert - tot bisschop werd gewijd van de Oud-Rooms-Katholieke Kerk van Engeland in de Benelux. Hij dacht er het Gemertse Gilde van Sint Antonius en Sebastiaan in actie te zien. De gesprekken met de aanwezige gildebroeders deden hem zichtbaar goed. De contacten werden hernieuwd op het gildefeest in Driebergen-Rijsenburg en op het Landjuweel in Etten-Leur. Hij schreef zelfs een boekje over zijn belangstelling voor de gilden. Nu hij zijn dertigjarig jubileum viert heeft hij aan een aantal relaties een door hem zelf samengestelde verjaardagskalender gezonden met afdrukken van door hem gemaakte foto's. Het getuigt van zijn liefde voor de gilden. Zijn belangstelling voor de gilden vult zijn dag en geeft kleur aan zijn leven. Het is mede daarom, dat gilden hem wellicht verslagen, krantenknipsels, enz. van hun activiteiten kunnen toezenden. Hij zal zich een echte vriend tonen. Het adres luidt: M.M.F.H. Hurks, Punter 192, 1186 RK Amstelveen, aan welk adres ook de verjaardagskalender kan worden besteld door overmaking van f 10,- op zijn girorekening 1600571.

Brabantse deelname in 1894

Aan wedstrijden, welke ter gelegenheid van het 300-jarig bestaan van het Venlose Akkermansgilde in 1894 werden gehouden, namen verschillende Brabantse gilden deel. De volgende prijzen kwamen in Brabant terecht: Oude handschriften: eerste prijs Sint-Anoniusgilde Sambeek, tweede prijs Sint-Catharinagilde Helmond, Grootste aantal zilveren schilden: Sint-Antoniusgilde St. Anthonis (46 stuks, bij loting toegewezen), Vaandelzwenken: eerste prijs Sint-Antoniusgilde St. Anthonis. ■

BIBLIOGRAFIE

Noordbrabantse schuttersgilden

Lijten J., Het ontstaan der schuttersgilden op het platteland van Noord-Brabant, in: Campinia jrg. 22, nr. 87, oktober 1992, blz. 119-141. te bestellen: Postbus 144, 5688 ZJ Oirschot. (f 4,50 excl. porto). Uitgebreid artikel over het ontstaan van gilden vanuit misfundaties op grond van de Oirschotse situatie, waardoor vermeende taak als burgerwacht andermaal aan de kaak gesteld wordt.

Buylinckx J., De oprichting van het Sint-Jorisgilde te Hapert 1774, Hedel, 1992, A5, offset van gezette tekst, 77 blz., 2 ill., gelijmd, slappe kaft. In dit boekwerkje wordt uitgebreid ingegaan op de merkwaardige ontstaanswijze van het Hapertse gilde. Stapje voor stapje heeft de schrijver deze geschiedenis uit de doeken gedaan. Verder wordt er aandacht geschonken aan de gildebezittingen. Een bijlage, een lijst met gebruikte archieven en literatuur, en een notenapparaat, completeren dit werk.

Kosten: f 12,50 (excl. verzenden), info: J. van Olmen, Venus 25, 5527 CN Hapert, tel.: 04977-83700.

Oomen Johan, Zilver met een verhaal: na-oorlogs gildezilver uit Kring Kempenland, samenstelling: Johan Oomen, Peter Thoben en Tony Vaessen; fotogr.: Peter Cox (Eindhoven) tekeningen: Henk Smulders, Eindhoven, Museum Kempenland, ill., foto's tek.; uitgegeven bij de gelijknamige tentoonstelling, gehouden van 12 september tot en met 25 oktober 1992 in Museum Kempenland Eindhoven; Met lit. opg. 96 blz., gelijmde rug en slappe kaft. In dit werk zijn alle tentoongestelde schilden en attributen beschreven en nagenoeg allemaal afgebeeld. Verder is er een lijst opgenomen van de zilversmeden met hun meestertekens en is het voorzien van een uitgebreid register. De catalogus-inleiding is dezelfde tekst als uitgesproken werd tijdens de opening van de tentoonstelling.

Kosten: f 17,50 (excl. porto) Museum Kempenland Eindhoven of bij Stichting Voor Outer en Heerd, Beverlaan 11, 5581 EE Waalre, tel.: 04904-13842 (portokosten f 6,-)

N.N., De hoge dorpen 700 jaar Vessem, Wintelre en Knegsel, daaruit: N.N., Gilden, blz. 98-117. Gilde St. Monulphus en Gondulphus Knegsel (W. Buitelaar), Gilde Sint Lambertus Vessem (P. van Aaken), Gilde van O.L. Vrouw en de H. Willibrordus te Wintelre (M.W.H.M. van Hest), Hoe de pastoor van Knegsel

zich in 1620 tot gildekoning van Oerle schoot (J. Bijnen), ill., Hapert/Eindhoven, 1993.

Rijckevorsel H.J.M. van, De schuttersgilden, in: Engelbrecht van Nassau (Heemkundige Kring Breda), jrg. 11 (nr. 2, 1992) blz. 140-144, algemene informatie over de Noordbrabantse schuttersgilden.

Holleman G.F.W., De koningsvogel uit 1562 van het Sint-Jorisgilde van Bladel teruggevonden, in: Programma 51ste Kringgildedag Kring Kempenland 23 mei 1993 Bladel, blz. 22-27, ill.

Spruijt H.J.M., "Mitz des den op volgende conditie ende maniere." Het schuttersgilde St. Antonius Abt van Mook, Mook, 1992, 43 blz. gelijmd en slappe kaft, ill., noten, lijst met koningen en keizers vanaf 1650, offsetdruk van gezette tekst, 24 x 17 cm. Bescheiden maar gedegen weergave van de geschiedenis van dit gilde. Kosten: f 7,50 (excl. porto), te bestellen: Sint-Antoniusgilde Mook, Postbus 20, 6585 ZG Mook (L). ■

AGENDA 1994

Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden:

15 mei:

Kringdag Land van Cuijk bij het Sint-Antonius en Sint-Nicolaasgilde te Groeningen.

15 mei:

Jeugddag Kring Kempenland bij het Sint-Catharinagilde Woensel; Wezelstraat Eindhoven.

29 mei:

Kringdag Peelland bij het Sint-Willibrordusgilde te Vlierden.

5 juni:

Kringdag Kempenland bij het Sint-Jansgilde te Soerendonk.

19 juni:

Kringdag Baronie en Markiezaat bij het Sint-Willibrordusgilde te Alphen.

21 augustus:

Vrij gildefeest kring Land van Cuijk bij het gilde Salvator Mundi te Oeffelt.

21 augustus:

Vrij gildefeest bij het O.L. Vrouwegilde te Zeelst.

28 augustus:

Kringdag Kwartier van Oirschot bij het Sint-Odulphusgilde te Best.

28 augustus:

Federatiekampioenschap geweer-schieten bij het Sint-Jorisgilde te Nieuwkuijk.

11 september:

Federatietoernooi trommen, vendelen, bazuinblazen bij het Sint-Jorisgilde Stratum te Eindhoven.

8 oktober:

Hoofdliedendag te 's-Hertogenbosch, Provinciehuis.

Andere federaties:

21-22-23 mei:

Internationaal vendeltreffen te Lievelede.

22 mei:

Nederlands kampioenschap wipschieten bij de Sint-Antoniusschutterij te Groesbeek.

26 juni:

Nederlands kampioenschap wipschieten opgelegd bij schietvereniging St. Joris te Geldrop.

3 juli:

Oud Limburgs Schuttersfeest te Stokkem (B).

In 1994 geen kringdag Maasland.

Zie voor informatie-adressen: De Gildetrom jrg. 40, nr. 4, blz. 102.

Europees schuttersfeest Medebach (D)

Vrijdag 2 september:

13.00 uur Pleinconcert; 13.30 uur Samenkomst op de Markt, afmars naar schuttershal, aansluitend schieten "koning van Medebach"; 17.00 uur Proclamatie stadskoning, aansluitend optocht.

Zaterdag 3 september:

9.00 uur Aanvang schietwedstrijden; 11.00 uur Ontvangst Europees koningspaar en EGS-presidium door stadsbestuur; 11.30 uur Pleinconcert; 12.00 uur Aanmelding schietgerechtigde koningen. Wie dat voor de NBFS zijn, zal bekend gemaakt worden na EGS-vergadering van 26 maart; 13.00 uur Opening koningschieten in schuttershal; 17.00 uur Afmars naar de Sint-Petrus en Pauluskerk voor de hoogmis, voorgegaan door mgr. dr. J.J. Degenhardt; 19.00 uur Dodenherdenking met kranslegging; 20.00 uur; Groot schuttersbal.

Zondag 4 september:

9.00 uur Voortzetting schietwedstrijden; 10.30 uur Kapittelzitting ridderorde van Sint-Sebastianus; 11.00 uur Aanvang vendel- en tromwedstrijden; 11.30 uur Middagmaal voor eregasten in schuttershal; 12.00 uur Algemeen middagmaal; 13.00 uur Opstellen op sportplein voor optocht (3497 m); 14.00 uur Aanvang optocht; 18.00 uur Sluitingsceremonie. ■

van berkel b.v.

loodgieter
installateur

postbus 269, 5050 ag goirle, 013 - 34 24 45

VAN DEN BORNE tentenverhuur

VERHUUR VAN FEESTTENTEN, VLOEREN, PODIA,
GELUIDSINSTALLATIE, VERLICHTING,
TAFELS EN STOELN

Kailakkers 2, 5095 AD Hooge Mierde
Telefoon: 04259-2053 – Telefax: 04259-1374

RESTAURATIE-ATELIER
DE TIENDSCHUUR

Reeds jaren ervaring met
archieff- en textielconservering

Kapelaan Poellplein 1, 5046 GV Tilburg, telefoon 013 - 368355

!!!UNIFORMEN!!!

Wij maken alle uniformen op maat naar ons of
Uw eigen ontwerp in eigen atelier.
Bij ons zit U ook goed voor bijwerkingen van uniformen.
Bij ons verkrijgbaar: alle toebehoren o.a. extra lange
gildekousen. (tot ver over de knie)

Maak vrijblijvend een afspraak,
wij komen zonder verplichtingen.

KLEERMAKERIJ BELIEN

Kerkstraat 20
3930 Hamont (België) (in Budel net over de grens)
Tel. vanuit NL. 09-3211/44 52 58

H ELEKTROTECHNIEK HOOGENDOORN

**ELEKTROTECHNISCH
INSTALLATIE- EN VERHUURBEDRIJF**

voor geluids- en omroepinstallaties
ten behoeve van:

GILDEFEESTEN-FEESTTENTEN-WEDSTRIJDEN

**HOOGSTRAAT 133 5051 RV GOIRLE
TEL. 013-345068 FAX 013-340314**

DE GILDETROM MAATGEVEND VOOR ELKE GILDEBROEDER

WATERS Reeds 60 jaar makers
van vaandels, vendels
en andere gilde-
attributen

Joke Willigers,
Zand 33, 5721 SM Asten (Liessel) 04934-2568

GILDEZILVER

ATELIER NOUD PETERS

Breestraat 47, St. Anthonis Tel. 08858 - 3366

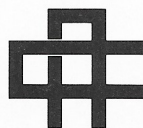
Blinkt uit in vakmanschap

PAULISSEN

GROND- WATER- EN WEGENBOUW

- Voor alle grondwerkzaamheden
- Verhuur moderne graafmachines
- Bronbemaling
- Sloopwerken en puinrecycling
- Zand- en grinthandel
- Tankservice (ook credit-card), car-wash

Nieuwkerksedijk 23, 5050 AB Goirle, 013-348484

Nol Coopmans Edelsmid

**ATELIER VOOR HET LATEN ONTWERPEN EN
VERVAARDIGEN VAN AL UW EXCLUSIEF
HANDVERVAARDIGD GILDEZILVER**

GRAVEREN - DRIJVEN - CISELEREN - GIETEN

5632 PG Eindhoven, Kruburg 1a, Tel.: 040 - 418586

**De grootste
sortering**

GEWEREN & MUNITIE

vindt u bij

**AVEMO vh
A. v.d. Ven-Mommers**

**Korvelseweg 80 - 82
5025 JJ Tilburg
Tel. 013 - 431905**

BAVARIA
BIER